

Регулярні звіти про доходи і видатки Державного бюджету України мають бути оприлюднені.

Контроль за використанням коштів Державного бюджету України від імені Верховної Ради України здійснює Рахункова палата.

Конституція України (статті 95 і 98)

Висновки
за результатами аналізу та експертизи проекту
Закону України “Про Державний бюджет
України на 2012 рік”

**Висновки за результатами аналізу та експертизи проекту Закону України „Про Державний бюджет України на 2012 рік” підготовлено департаментом з питань бюджетної політики і затверджено постановою Колегії Рахункової палати.
Рахункова палата України, 2011.**

Відповідальний за випуск:
заступник директора департаменту
з питань бюджетної політики
Тесленко О.І.

© Рахункова палата України.
Матеріал офіційний. При використанні
посилання на Рахункову палату обов'язкове.

З М І С Т

I. Загальна оцінка проекту Закону України „Про державний бюджет України на 2012 рік”	4
II. Постатейні висновки і пропозиції до проекту Закону України „Про державний бюджет України на 2012 рік”	29
III. Висновки і пропозиції до додатків проекту Закону України „Про державний бюджет України на 2012 рік”	35
3.1. Додаток № 1 „Доходи державного бюджету України на 2012 рік”	35
3.2. Додаток № 2 „Фінансування державного бюджету України на 2012 рік”	37
3.3. Додаток № 3 „Розподіл видатків державного бюджету України на 2012 рік”	38
3.4. Додаток № 4 “Повернення кредитів до державного бюджету України та розподіл надання кредитів з державного бюджету України в 2012 році”	42
3.5. Додаток № 7 „Міжбюджетні трансферти (додаткові дотації та субвенції) з державного бюджету України місцевим бюджетам на 2012 рік”	44

Рахунковою палатою відповідно до частини першої статті 39 Бюджетного кодексу України, частини третьої статті 156 Закону України „Про Регламент Верховної Ради України”, пунктів 8 і 9 статі 7 та частини першої статті 27 Закону України „Про Рахункову палату” проведено аналіз та експертизу проекту Закону України „Про Державний бюджет України на 2012 рік”, поданого Кабінетом Міністрів України до Верховної Ради України 15.09.2011.

I. ЗАГАЛЬНА ОЦІНКА ПРОЕКТУ ЗАКОНУ УКРАЇНИ „ПРО ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ УКРАЇНИ НА 2012 РІК”

1.1. Окремі положення проекту Закону України „Про Державний бюджет України на 2012 рік” не відповідають Бюджетному кодексу та іншим законодавчим актам.

1.1.1. У законопроекті передбачено встановлення оборотного залишку бюджетних коштів як відносного показника, що нівелює його суть і значення та унеможлиблює визначення фактичного обсягу одного з джерел фінансування бюджету відповідно до статті 15 Бюджетного кодексу.

Згідно з пунктом 7 частини першої статті 40 Бюджетного кодексу законом про державний бюджет визначається розмір оборотного залишку коштів державного бюджету.

Відповідно до частини третьої статті 14 Бюджетного кодексу оборотний залишок бюджетних коштів – це частина залишку коштів загального фонду державного бюджету, яка утворюється для покриття тимчасових касових розривів і встановлюється в розмірі не більше 2 відс. планових видатків загального фонду бюджету. На кінець бюджетного періоду оборотний залишок бюджетних коштів має бути збережений у встановленому розмірі.

Згідно з частиною четвертою статті 14 Бюджетного кодексу перевищення залишку коштів загального фонду бюджету над оборотним залишком бюджетних коштів на кінець бюджетного періоду становить вільний залишок бюджетних коштів, який використовується на здійснення витрат бюджету відповідно до закону про Державний бюджет України та/або зміни до нього.

Відповідно до статті 15 Бюджетного кодексу вільний залишок бюджетних коштів є одним із джерел фінансування бюджету.

Однак практичне застосування вказаних норм можливе лише у разі встановлення абсолютної величини оборотного залишку бюджетних коштів.

1.1.2. Всупереч вимогам Бюджетного кодексу та інших законодавчих і нормативних актів у проекті закону про державний бюджет запропоновано включити до доходів загального фонду платежі, що мають цільове спрямування.

Не відповідають пункту 2 статті 29 Бюджетного кодексу, в якому визначено перелік доходів загального фонду державного бюджету, норми частини другої статті 2 законопроекту, якими до доходів загального фонду державного бюджету на 2012 рік передбачено включити платежі, не наведені у зазначеній статті Бюджетного кодексу, зокрема: плату за надання адміністративних послуг; збори за підготовку до державної реєстрації авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір, та кошти від продажу контрольних марок; надходження від видачі дозволів на експортно-імпорتنі операції з наркотичними засобами, психотропними речовинами і прекурсорами; плату за оформлення посвідчення закордонного українця, які у поточному році є джерелами формування спеціального фонду державного бюджету.

Крім того, норма щодо зарахування до загального фонду державного бюджету коштів від продажу контрольних марок суперечить частині третій статті 7 Закону України від 23.03.2000 № 1587-III „Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних”, якою передбачено зарахування вказаних коштів до спеціального фонду державного бюджету та їх використання за цільовим призначенням для виготовлення контрольних марок та здійснення заходів щодо забезпечення їх видачі.

1.2. Законопроект підготовлений за відсутності опублікованих Радою Національного банку Основних засад грошово-кредитної політики на наступний рік, що суперечить чинному законодавству і несе ризик неузгодженості дій Національного банку та Уряду в грошово-кредитній сфері та перегляду основних параметрів державного бюджету.

Перевіркою виконання кошторису Національного банку за 2010 рік, проведеною Рахунковою палатою у червні – вересні поточного року, встановлено, що всупереч статтям 9 і 11 Закону України „Про Національний банк України” Рада Національного банку не збиралася на свої засідання ні в минулому році, ні протягом восьми місяців поточного року. В результаті в порушення пункту 1 частини першої статті 9 вказаного Закону, згідно з яким Рада Національного банку розробляє Основні засади грошово-кредитної політики, публікує їх в офіційних виданнях та подає їх щорічно до 15 вересня до Верховної Ради України, не оприлюднено Основних засад грошово-кредитної політики як на поточний, так і на наступний рік.

1.3. У запропонованому Кабінетом Міністрів України законопроекті не враховано пріоритети, визначені Основними напрямками бюджетної політики на 2012 рік, схваленими постановою Верховної Ради України від 13.05.2011 № 3358-VI (далі – Основні напрями бюджетної політики).

Зокрема, у законопроекті не враховано основні пріоритети бюджетної політики щодо:

- удосконалення механізму розподілу капітальних видатків і контролю за їх використанням, адже, як і у поточному році, капітальні видатки, визначені у законопроекті Міністерству фінансів за бюджетною програмою КПКВК 3511090 „Державні капітальні видатки, що розподіляються Кабінетом Міністрів України” у сумі 2 млрд. грн., передбачено розподіляти між головними розпорядниками бюджетних коштів за відсутності порядку розподілу та використання зазначених видатків;

- забезпечення прозорості системи державних фінансів на основі створення та впровадження інформаційно-аналітичної системи „Прозорий бюджет”, яка ще не створена.

Не виконано ряду заходів, визначених Основними напрямками бюджетної політики, необхідних для складання проекту закону про Державний бюджет України на 2012 рік:

1) у сфері економічної діяльності:

- не внесено змін до Закону України „Про інвестиційну діяльність”, спрямованих на поліпшення інвестиційного клімату в Україні;

- не збалансовано фінансового стану Національної акціонерної компанії „Нафтогаз України” та її дочірніх підприємств і компаній (без залучення бюджетних коштів і державних цінних паперів, надання розстрочень і відстрочень із сплати податкових зобов’язань) і не затверджено її бездефіцитного фінансового плану в установленій законодавством строк, оскільки всупереч вказаному, в доданих до законопроекту матеріалах зазначено, що дефіцит НАК „Нафтогаз України” заплановано у розмірі 0,8 відс. ВВП і покриватиметься він, як передбачено статтею 17 законопроекту, за рахунок випуску облігацій внутрішньої державної позики у сумі 12 млрд. грн.; фінансовий план НАК „Нафтогаз України” на 2012 рік не затверджено до 1 вересня поточного року;

- не приведено тарифів на житлово-комунальні послуги до економічно обґрунтованого рівня;

- не прийнято закону про адміністративні послуги, який має зменшити кількість адміністративних послуг і запровадити жорстку регламентацію їх вартості;

2) у сфері соціального захисту та охорони здоров’я:

- не затверджено Державної цільової програми створення єдиної інформаційно-аналітичної системи обліку та управління коштами соціальної сфери з використанням електронної соціальної картки і комплексної програми „Здорова нація”;

- не затверджено Загальнодержавної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища;

- взагалі не передбачено коштів на заходи щодо поступової компенсації громадянам втрат від знецінення грошових заощаджень в установах Ощадбанку колишнього СРСР, вкладених до 02.01.92, хоча

відповідно до постанови Верховної Ради України від 08.09.2011 № 3721-VI „Про Рекомендації парламентських слухань на тему: „Про державну політику щодо вирішення проблеми повернення та компенсації втрачених (знецінених) заощаджень громадян” Кабінету Міністрів України рекомендовано передбачити Міністерству фінансів як головному розпоряднику бюджетних коштів бюджетну програму на погашення зобов’язань держави із знецінених грошових заощаджень громадян та державних цінних паперів колишнього СРСР у сумі не менше 3 млрд. гривень;

3) у сфері освіти і науково-технічної діяльності:

- не затверджено типових штатних нормативів для вищих навчальних закладів I-IV рівнів акредитації та закладів (установ) культури і мистецтва.

1.4. Виявлено невідповідність додатку до законопроекту та матеріалів до нього.

Додаток № 9 „Перелік кредитів (позик), що залучаються державою до спеціального фонду Державного бюджету України у 2012 році від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних програм (проектів)” не відповідає плану державних запозичень у матеріалах, що додаються до законопроекту.

Так, у плані державних запозичень за Проектом „Реабілітація гідроелектростанцій” передбачено надходження коштів у 2012 році від Міжнародного банку реконструкції та розвитку в сумі 12 345,68 тис. дол. США, що, використовуючи прогнозний розрахунковий курс на 2012 рік – 8,1 грн. за долар, який наведено у доданих до законопроекту матеріалах (том 1, стор. 228), становитиме 100 млн. гривень. Водночас у додатку № 9 „Перелік кредитів (позик), що залучаються державою до спеціального фонду Державного бюджету України у 2012 році від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних програм (проектів)” за цим Проектом передбачено виконання двох бюджетних програм: за КПКВК 1101600 „Реконструкція гідроелектростанцій ВАТ „Укргідроенерго” (друга черга)” в сумі 100 млн. грн. та КПКВК 1101630 „Впровадження Програми реформування та розвитку енергетичного сектора” в сумі 8,3 млн. гривень. За Проектом розвитку міської інфраструктури та на виконання Проекту реабілітації гідроелектростанцій планові показники, передбачені у додатку № 9, менші, ніж показники, визначені у плані державних запозичень, на 6,1 млн. грн. та 28 млн. грн. відповідно.

1.5. Надані до проекту закону про державний бюджет матеріали не відповідають вимогам Бюджетного кодексу.

У прогнозі державного бюджету на наступні за плановим два бюджетні періоди відсутні прогнозні показники гарантованого державою боргу, що є порушенням вимог пункту 3¹ частини першої статті 21 Бюджетного кодексу.

У пояснювальній записці до проекту закону про державний бюджет не наведено аналітичних даних і розрахунків з обґрунтуванням особливостей

міжбюджетних взаємовідносин, наявність яких передбачена у підпункті „г” пункту 1 частини першої статті 38 Бюджетного кодексу, а саме:

детальних розрахунків прогнозного загального обсягу доходів та видатків, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів між державним бюджетом та місцевими бюджетами, за видами доходів та за функціями;

базових показників та результатів обрахунку індексів відносної податкоспроможності в розрізі місцевих бюджетів;

детального розрахунку розміру фінансового нормативу бюджетної забезпеченості за функціями та видами місцевих бюджетів;

детального розрахунку коригуючих коефіцієнтів і коефіцієнта вирівнювання;

розрахунків обсягів субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам за видами пільг і допомоги з детальними фінансовими та кількісними показниками.

Не виконано вимоги підпункту „д” пункту 1 частини першої статті 38 Бюджетного кодексу щодо подання разом із проектом закону про державний бюджет у пояснювальній записці до законопроекту інформації про обсяги державного боргу, в тому числі за типом боргового зобов'язання. Наданий розрахунок прогнозного обсягу державного боргу на 2012 рік не відповідає класифікації боргу ні за типом кредитора, ні за типом боргового зобов'язання.

У порушення пункту 6 частини першої статті 38 Бюджетного кодексу, план державних запозичень, передбачених для здійснення у 2012 році, не містить інформації про внутрішні державні запозичення, а наведений у ньому перелік зовнішніх кредитів (позик) є неповним.

1.6. У порушення статті 8 Закону України від 23.03.2000 № 1602-III „Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України” не забезпечено взаємоузгодженості Державної програми економічного і соціального розвитку України на 2012 рік та основних напрямів розвитку на 2013 і 2014 роки і проекту Державного бюджету України на 2012 рік.

Схвалений постановою Кабінету Міністрів України від 31.08.2011 № 907 прогноз економічного і соціального розвитку України на 2012 рік передбачає оптимістичний і песимістичний сценарії розвитку економіки.

Проект Державної програми економічного і соціального розвитку України на 2012 рік та основних напрямів розвитку на 2013 і 2014 роки, прийнятий Верховною Радою України 22 вересня поточного року за основу, містить показники розвитку держави в наступному році, обраховані за оптимістичним сценарієм, що базується на прогнозованому прирості реального ВВП в обсязі 6,5 відсотка.

Водночас, згідно з пояснювальною запискою до законопроекту, розрахунки показників державного бюджету здійснено за песимістичним

сценарієм, що передбачає консервативні оцінки тенденцій зростання економіки в наступному році, зокрема, прогнозний приріст реального ВВП в обсязі 5 відс. (таблиця 1).

Таблиця 1

Основні прогнозні макроекономічні показники

№ з/п	Показники	2010 рік, звіт	2011 рік, очікуване	2012 рік, прогноз
1.	Валовий внутрішній продукт номінальний, млрд. грн.	1 094,6	1 291	1 505
	реальний, у відс. до попереднього року	104,2	104,7	105,0
2.	Індекс споживчих цін до грудня попереднього року, відс.	109,1	108,9	107,9
3.	Індекс цін виробників промислової продукції до грудня попереднього року, відс.	118,7	117,9	109,4
4.	Прибуток прибуткових підприємств, млрд. грн.	211	242,3	282,7
5.	Фонд оплати праці найманих працівників і грошового забезпечення військовослужбовців, млрд. грн.	329,1	399,5	458,9
6.	Середньомісячна номінальна заробітна плата працівників, грн.	2 239	2 695	3 127
7.	Індекс реальної заробітної плати, у відс. до попереднього року	109,7	110,1	106,6
8.	Кількість зайнятих економічною діяльністю у віці від 15 до 70 років, млн. осіб	20,3	20,6-20,4	20,7-20,5
9.	Рівень безробіття, визначений за методологією МОП, відс.	8,1	7,6 – 8,1	7,2 – 7,7
10.	Продуктивність праці, у відс. до попереднього року	103,8	104,1	104,2
11.	Сальдо торговельного балансу, визначене за методологією платіжного балансу, млн. дол.	-3 850	-4 936	-9 104
12.	Експорт товарів і послуг, у відс. до попереднього року	127,7	122,7	109,2
13.	Імпорт товарів і послуг, у відс. до попереднього року	130,1	123,0	113,3

1.7. Реалістичність макроекономічного прогнозу, врахованого Урядом при розробленні проекту Державного бюджету України на 2012 рік, залежатиме, головним чином, від ризиків, пов'язаних з розгортанням рецесійних процесів у світовій економіці.

За прогнозом Уряду, реальний валовий внутрішній продукт у наступному році зросте на 5 відс., порівняно з 4,7 відс., очікуваних у поточному році, що ґрунтуватиметься, головним чином, на реалізації стратегічних завдань щодо посилення ролі держави в створенні умов для структурних змін економіки та проведенні в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу.

Проте, зважаючи на критичну експортозалежність вітчизняного виробництва, вагомим чинником, що впливатиме на економічну динаміку, стане прогнозоване уповільнення темпів зростання економік країн – основних торговельних партнерів України. Так, за оцінкою Міжнародного валютного фонду, здійсненою у вересні поточного року, темпи приросту ВВП країн Співдружності Незалежних Держав знизяться з 4,6 відс. у поточному році до 4,4 відс. у 2012 році, у тому числі Російської Федерації – з 4,3 до 4,1 відс., а країн Європейського Союзу – з 1,6 до 1,1 відс. відповідно. Згідно з додатком № 4 до Державної програми економічного і соціального розвитку України на 2012 рік та основних напрямів розвитку на 2013 і 2014 роки, очікується, що в поточному році експортна складова валового внутрішнього продукту становитиме 52,4 відс., що перевищить межу порогового значення стану зовнішньоекономічної безпеки України (не більше ніж 50 відс. згідно з Методикою розрахунку рівня економічної безпеки України, затвердженою наказом Міністерства економіки від 02.03.2007 № 60).

У наступному році прогнозується збереження тенденції до випереджального зростання імпорту товарів і послуг (13,3 відс.) над їх експортом (9,2 відс.), що сформує негативне сальдо торговельного балансу в сумі 9,1 млрд. дол., або майже вдвічі більше, ніж очікуваний у поточному році обсяг (4,9 млрд. дол.), і призведе до погіршення стану платіжного балансу та створить ризики стабільності валютного курсу.

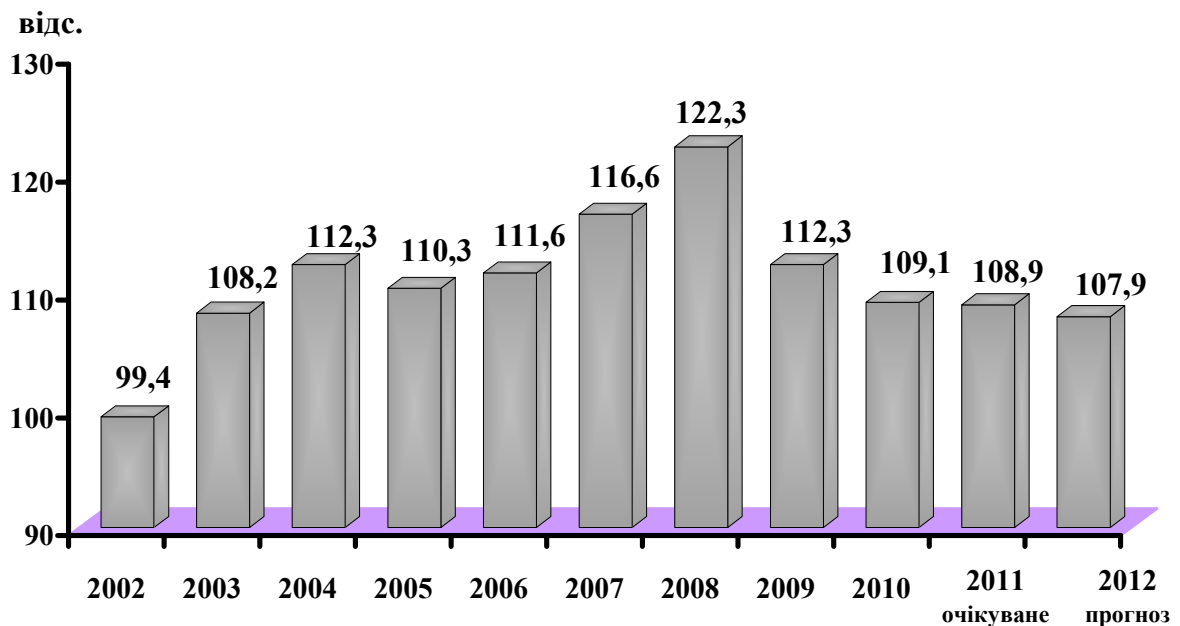
Одним із джерел підтримки платіжного балансу є надходження іноземних інвестицій. Однак, за урядовим прогнозом, чистий притік прямих іноземних інвестицій у наступному році становитиме 6 млрд. дол., що майже на рівні обсягу 2010 року (5,8 млрд. доларів). Загалом, зважаючи на посилення розбалансування світових фінансових ринків, залучення передбачуваного обсягу прямих іноземних інвестицій у сумі 6 млрд. дол. потребуватиме суттєвого поліпшення інвестиційного клімату в країні.

Враховуючи зазначене, зростання валового внутрішнього продукту на 5 відс. у наступному році є досить оптимістичним.

Визначені на наступний рік бюджетні параметри ґрунтуються на припущенні щодо утримання інфляції (грудень 2012 року до грудня 2011 року) на найнижчому за останнє десятиріччя рівні – 7,9 відс. (діаграма 1), що є проблематичним. За експертною оцінкою Рахункової палати, ризиками утримання інфляції на прогнозованому Урядом рівні є зростання цін на енергоресурси, насамперед природний газ, що призведе до підвищення тарифів на житлово-комунальні послуги та цін на споживчі товари, а також відкладені

інфляційні очікування, зумовлені випереджальним зростанням цін виробників промислової продукції порівняно зі споживчими цінами. Зокрема, згідно з розрахунком, здійсненим з використанням даних, наведених у доданих до законопроекту матеріалах (том 1, стор. 217), середня ціна імпортованого природного газу в 2012 році становитиме 412 дол. за тис. куб. м, що на 19,1 відс. перевищить вартість газу в серпні поточного року (346 дол. за тис. куб. м). Зростання цін виробників за вісім місяців 2011 року перевищило збільшення споживчих цін майже в чотири рази.

Діаграма 1. Індекси споживчих цін
(грудень до грудня попереднього року)

1.8. Розмір прожиткового мінімуму, що є базовим державним соціальним стандартом, на основі якого визначаються стандарти у сфері доходів населення, передбачено зберегти нижчим від його фактичного рівня.

Статтею 12 законопроекту передбачено встановити прожитковий мінімум на одну особу в розрахунку на місяць у такому розмірі: з 1 січня – 1017 грн., з 1 квітня – 1037 грн., з 1 липня – 1044 грн., з 1 жовтня – 1060 грн. та з 1 грудня – 1095 гривень. При цьому, за даними Міністерства соціальної політики, фактичний розмір прожиткового мінімуму в цінах серпня поточного року становив 1049 грн. і вже перевищив заплановані на січень-вересень наступного року розміри.

Згідно зі статтею 13 проекту закону запропоновано встановити мінімальну заробітну плату на рівні прожиткового мінімуму для працездатних осіб. Проте у

зв'язку з тим, що передбачений розмір прожиткового мінімуму нижчий від його фактичного розміру, нижчою буде і мінімальна заробітна плата. Так, з 1 січня наступного року її розмір становитиме 1073 грн., з 1 квітня – 1094 грн., з 1 липня – 1102 грн., з 1 жовтня – 1118 грн. та з 1 грудня – 1134 грн., тоді як фактичний розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб у цінах серпня поточного року становив 1123 грн. і вже перевищив заплановані на січень-листопад наступного року розміри.

Показники прожиткового мінімуму, як і в минулі роки, розраховані з урахуванням наборів продуктів харчування, непродовольчих товарів та послуг для основних соціальних і демографічних груп населення, затверджених ще одинадцять років тому урядовою постановою від 14.04.2000 № 656. За час, що минув, вказані набори жодного разу не переглядалися, тоді як відповідно до частини першої статті 3 Закону України „Про прожитковий мінімум” мають визначатися не рідше одного разу на п'ять років.

Згідно з проектом Державної програми економічного і соціального розвитку України на 2012 рік та основних напрямів розвитку на 2013 і 2014 роки, досягнення величини прожиткового мінімуму фактичного розміру заплановано на кінець 2014 року, при цьому визначення вказаного базового державного соціального стандарту на основі нових натуральних наборів має розпочатися тільки в 2013 році. Внаслідок встановлення низьких державних соціальних стандартів частка бідного населення за національним критерієм у наступному році, відповідно до наведених у згаданій програмі показників, практично не скоротиться і перевищить чверть населення країни.

Передбачено, що індекс реальної заробітної плати становитиме у 2012 році 106,6 відс., порівняно з очікуваним за поточний рік 110,4 відсотка. Тобто, темпи зростання реальної заробітної плати уповільнюватимуться, що не сприятиме досягненню проголошеної Державною програмою економічного і соціального розвитку України на 2012 рік та основними напрямами розвитку на 2013 і 2014 роки головної мети економічного розвитку – підвищення добробуту населення України та виконання програми боротьби з бідністю.

1.9. При прогнозованому економічному зростанні на 5 відс. реальні доходи державного бюджету на 2012 рік, обчислені з використанням індексу-дефлятора ВВП¹ (1,110), зростуть лише на 1,6 відс. (таблиця 2).

Доходи державного бюджету в законопроекті запропоновано визначити в обсязі 337,6 млрд. грн., що на 38,4 млрд. грн., або 12,8 відс., перевищить затверджену на поточний рік суму та становитиме 22,4 відс. валового внутрішнього продукту, або на 0,8 відс. пункту менше прогнозованих на 2011 рік 23,2 відсотка.

¹ Визначено як співвідношення прогнозного номінального ВВП на 2012 і 2011 роки (1 505 млрд. грн. і 1 291 млрд. грн.), скориговане на прогнозний реальний ВВП на 2012 рік (105 відсотків).

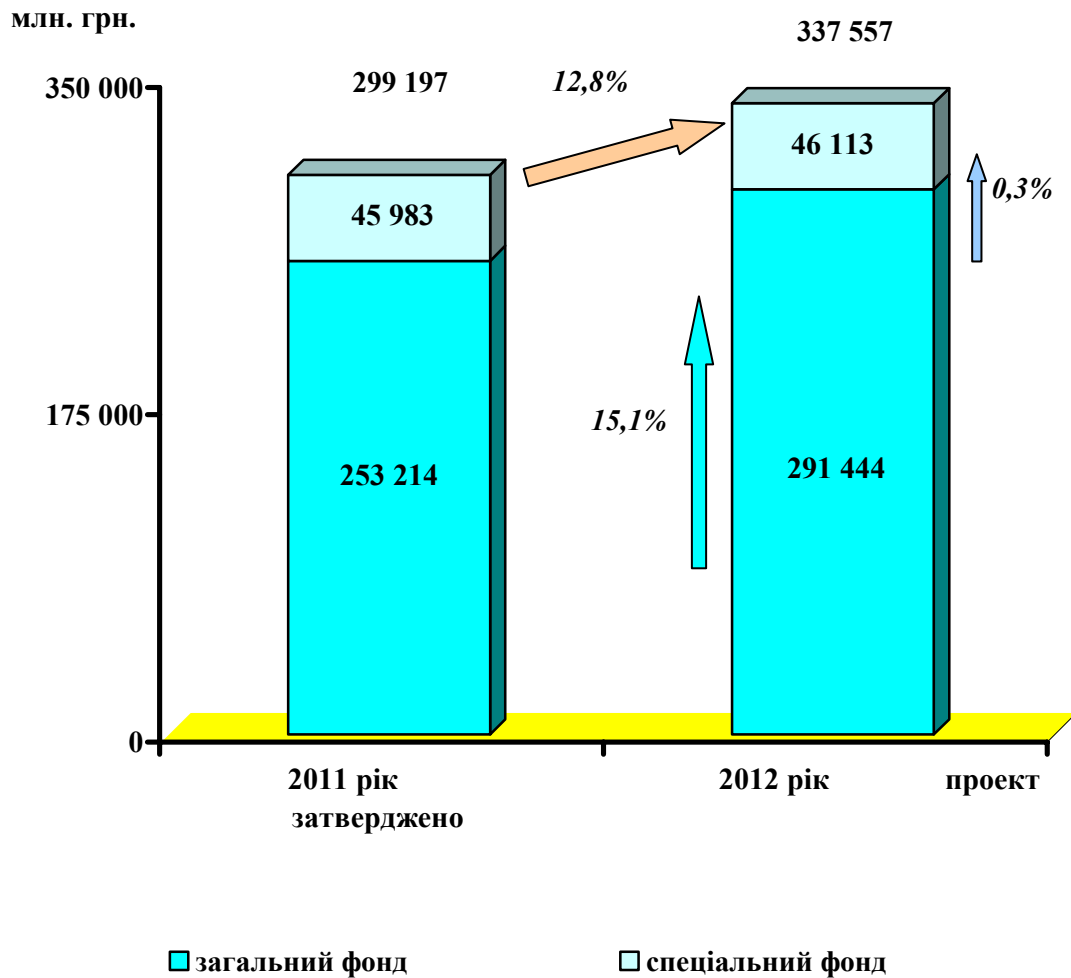
Доходи Державного бюджету України на 2012 рік

млн. грн.

№ з/п	Показники	2011 рік (затверджено)		2012 рік (передбачено законопроектом)		Відхилення			
		всього	у т. ч. загальний фонд	всього	у т. ч. загальний фонд	всього		у т. ч. загальний фонд	
						сума	відс.	сума	відс.
	ВСЬОГО ДОХОДІВ	299 197	253 214	337 557	291 444	38 360	12,8	38 231	15,1
	<i>з них:</i>								
1.	Податок на доходи фізичних осіб	6 766	6 766	7 397	7 397	631	9,3	631	9,3
2.	Податок на прибуток підприємств	46 307	46 307	52 826	52 826	6 519	14,1	6 519	14,1
3.	Податок на додану вартість,	125 601	119 971	146 643	145 761	21 042	16,8	25 790	21,5
	<i>з нього:</i>								
	- податок на додану вартість з вироблених в Україні товарів (робіт, послуг)	76 022	76 022	91 464	91 464	15 442	20,3	15 442	20,3
	- бюджетне відшкодування податку на додану вартість грошовими коштами	-39 407	-39 407	-48 400	-48 400	-8 993	22,8	-8 993	22,8
	податок на додану вартість з ввезених на територію України товарів	86 955	83 355	102 697	102 697	15 742	18,1	19 342	23,2
4.	Акцизний податок з вироблених в Україні товарів (продукції)	30 785	24 270	36 149	27 990	5 364	17,4	3 720	15,3
5.	Ввізне мито	10 243	8 627	11 660	9 848	1 417	13,8	1 221	14,2
6.	Рентна плата	15 646	15 646	16 183	16 183	537	3,4	537	3,4
7.	Кошти, що перераховуються Національним банком України відповідно до Закону України „Про Національний банк України”	9 672	9 672	9 600	9 600	-72	-0,7	-72	-0,7
8.	Власні надходження бюджетних установ	17 345	-	17 153	-	-192	-1,1	-	-
9.	Офіційні трансферти	2 507	2 507	3 524	3 524	1 017	40,5	1 017	40,5

Доходи загального фонду державного бюджету в законопроекті запропоновано встановити в сумі 291,4 млрд. грн., що на 38,2 млрд. грн., або 15,1 відс., більше, ніж затверджено на поточний рік. Доходи спеціального фонду запропоновано визначити в сумі 46,1 млрд. грн., що на 129,2 млн. грн., або 0,3 відс., більше, ніж затверджено на поточний рік (діаграма 2).

Діаграма 2. Доходи Державного бюджету України

Збільшення доходів у наступному році в проекті закону про державний бюджет передбачено за рахунок зростання податкових надходжень, що становлять понад чотири п'ятих доходів державного бюджету, насамперед бюджетоутворюючих податків, зокрема, податку на додану вартість – на 21 млрд. грн., або 16,8 відс., податку на прибуток підприємств – на 6,5 млрд. грн., або 14,1 відс., акцизного податку з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції) – на 5,4 млрд. грн., або 17,4 відсотка. При цьому збільшення надходжень податку на прибуток підприємств планується за рахунок позитивної динаміки зростання прибутку прибуткових підприємств, при зниженні розміру ставки податку з 23 відс. у поточному році до 21 відс. у наступному. Збільшення надходжень податку на додану вартість

очікується за рахунок, переважно, зростання виробництва та імпорту товарів, розширення споживчого попиту, покращення адміністрування податку. У матеріалах до проекту закону про держаний бюджет не зазначено про зміни ставок акцизного податку, тобто надходження акцизного податку з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції) залежатиме від обсягів виробництва та реалізації підакцизних товарів. За експертною оцінкою Рахункової палати, заплановане у законопроекті зростання зазначеного платежу є необґрунтованим, оскільки у січні – серпні поточного року, порівняно з відповідним періодом минулого року, виробництво більшості видів підакцизної продукції скоротилося, зокрема, виробництво горілки зменшилося на 28,8 відс., сигарет – на 7,7 відс., пива – на 2 відсотки.

Водночас, за деякими доходними джерелами у законопроекті передбачено зменшення надходжень до державного бюджету. Зокрема, надходження вивізного мита зменшено на 1,8 млрд. грн., або 81,9 відс., податку на додану вартість, що сплачується до бюджету переробними підприємствами усіх форм власності за реалізовані ними молоко, молочну сировину та молочні продукти, м'ясо та м'ясопродукти, іншу продукцію переробки тварин, закуплених у живій вазі (шкури, субпродукти, м'ясо-кісткове борошно) – на 1,1 млрд. грн., або 56,6 відс., власних надходжень бюджетних установ – на 0,2 млрд. грн., або 1,1 відсотка. Причини запланованого зменшення надходжень вказаних платежів у пояснювальній записці до законопроекту не вказані.

Доходи зведеного бюджету в наступному році передбачені в сумі 428,5 млрд. грн., що на 50,8 млрд. грн., або 13,5 відс., більше, ніж затверджено на поточний рік (377,7 млрд. гривень). Частка валового внутрішнього продукту, що перерозподілятиметься через зведений бюджет, передбачена на рівні 28,5 відс., що на 0,8 відс. пункту менше прогнозованого на поточний рік – 29,3 відсотка.

1.10. Передбачена частка загальнодержавних податків і зборів у доходах спеціального фонду перевищить 40 відс., що нівелює головну мету створення фонду, яка полягає в залученні до державного бюджету власних надходжень бюджетних установ та окремих доходів, що мають цільове призначення.

У законопроекті запропоновано встановити доходи спеціального фонду в сумі 46,1 млрд. грн., що на 129,2 млн. грн., або 0,3 відс., більше затверджених на поточний рік, а їх частка в доходах державного бюджету, порівняно із плановим показником на поточний рік, має зменшитися на 1,7 відс. пункту, до 13,7 відс., а без урахування власних надходжень бюджетних установ – на 1 відс. пункт, до 8,6 відсотка.

У проекті закону про державний бюджет на наступний рік надходження загальнодержавних податків і зборів до спеціального фонду визначено в сумі 18,8 млрд. грн., що на 1 млрд. грн., або 5,2 відс., менше, ніж затверджено на поточний рік. Передбачено, що частка загальнодержавних податків і зборів у

доходах спеціального фонду має зменшитися на 2,4 відс. пункту, до 40,8 відсотка. Така значна частка загальнодержавних податків і зборів у доходах спеціального фонду свідчить про необхідність подальшої оптимізації доходних джерел спеціального фонду державного бюджету, на чому неодноразово наголошувала Рахункова палата у своїх експертно-аналітичних документах.

Власні надходження бюджетних установ у законопроекті пропонується встановити в сумі 17,2 млрд. грн., що на 192,1 млн. грн. менше, ніж заплановано на поточний рік. Частка вказаних надходжень у спеціальному фонді, порівняно із запланованим показником поточного року, має зменшитися на 0,5 відс. пункту, до 37,2 відсотка.

1.11. Загальний обсяг видатків державного бюджету законопроектом визначено у сумі 361 млрд. 585,9 млн. грн., що на 23 млрд. 946,8 млн. грн., або 7,1 відс., більше показника, затвердженого на поточний рік (337 млрд. 639,1 млн. грн.), у тому числі загального фонду – 314 млрд. 881 млн. грн., що більше на 23 млрд. 401,4 млн. грн., або 8,0 відсотка.

У наступному році на видатки споживання передбачено спрямувати 296 млрд. 870,1 млн. грн., або 82,1 відс. загального обсягу видатків державного бюджету, що на 0,3 відс. пункту більше, ніж затверджено на поточний рік, у тому числі загального фонду – 268 млрд. 443,4 млн. грн., або 85,3 відс., що більше на 0,1 відс. пункту. Видатки розвитку заплановані в сумі 63 млрд. 215,8 млн. грн., або 17,5 відс. загальних видатків, при цьому їх частка в загальних обсягах має зменшитися на 0,3 відс. пункту. У законопроекті передбачено, що частка видатків розвитку загального фонду залишиться на рівні поточного року – 14,3 відсотка. Крім того, між видатками споживання та розвитку не розподілено 1 млрд. 500 млн. грн., або 0,4 відс. загальних видатків, за бюджетною програмою 3511030 „Резервний фонд”, що за рішеннями Уряду розподілятимуться в ході виконання бюджету.

Майже три чверті видатків заплановано спрямувати за чотирима функціональними напрямками. Так, на міжбюджетні трансферти передбачено спрямувати 103 млрд. 772,6 млн. грн., або понад чверть загальних видатків, що на 9 млрд. 550,7 млн. грн., або 10,1 відс., більше запланованого на поточний рік обсягу; соціальний захист та соціальне забезпечення – 56 млрд. 507,8 млн. грн., або 15,6 відс. (менше на 7 млрд. 387,2 млн. грн., або 11,6 відс.), загальнодержавні функції – 53 млрд. 256,3 млн. грн., або 14,7 відс. (більше на 8 млрд. 534,2 млн. грн., або 19,1 відс.), економічну діяльність – 47 млрд. 433,1 млн. грн., або 13,1 відс. (більше на 2 млрд. 480,9 млн. грн., або 5,5 відсотка). Зменшення видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення, зокрема на соціальний захист пенсіонерів, зумовлене, насамперед, зменшенням видатків державного бюджету на покриття дефіциту коштів Пенсійного фонду (таблиця 3).

**Видатки Державного бюджету України на 2012 рік
за функціональною класифікацією**

млн. грн.

№ з/п	Показники	2011 рік (затверджено)		2012 рік (передбачено законопроектом)		Відхилення			
		всього	у т. ч. загальний фонд	всього	у т. ч. загальний фонд	всього		у т. ч. загальний фонд	
						сума	відс.	сума	відс.
	ВСЬОГО ВИДАТКІВ	337 639	291 479	361 586	314 881	23 947	7,1	23 402	8,0
	<i>у тому числі:</i>								
1.	Загальнодержавні функції	44 722	43 433	53 256	51 632	8 534	19,1	8 199	18,9
2.	Оборона	14 355	12 044	17 922	15 421	3 567	24,8	3 377	28,0
3.	Громадський порядок, безпека та судова влада	31 351	27 952	34 579	30 359	3 228	10,3	2 407	8,6
4.	Економічна діяльність	44 952	27 812	47 433	28 389	2 481	5,5	577	2,1
5.	Охорона навколишнього природного середовища	2 940	1 661	3 626	2 025	686	23,3	364	21,9
6.	Житлово-комунальне господарство	949	946	537	531	-412	-43,4	-415	-43,9
7.	Охорона здоров'я	9 526	8 409	9 734	8 471	208	2,2	62	0,7
8.	Духовний та фізичний розвиток	3 797	3 623	5 028	4 811	1 231	32,4	1 188	32,8
9.	Освіта	26 930	17 915	29 190	19 776	2 260	8,4	1 861	10,4
10.	Соціальний захист та соціальне забезпечення	63 895	59 676	56 508	52 252	-7 387	-11,6	-7 424	-12,4
11.	Кошти, що передаються до бюджетів інших рівнів	94 222	88 008	103 773	101 214	9 551	10,1	13 206	15,0

Одним із основних завдань, спрямованих на подальшу стабілізацію державних фінансів з метою стійкого економічного зростання, Основними напрямками бюджетної політики передбачено оптимізацію кількості бюджетних

програм та недопущення планування у проєкті державного бюджету на 2012 рік бюджетних програм, назви яких не визначають конкретного цільового спрямування коштів.

У проєкті державного бюджету оптимізацію бюджетних програм здійснено шляхом їх об'єднання з уточненням функціональних напрямів. Як наслідок, кількість бюджетних програм у наступному році запропоновано зменшити з 842 до 546, або більше як на третину. При цьому за деякими бюджетними програмами відсутні пояснення про необхідність їх включення до видатків державного бюджету, у тому числі і за програмами, які передбачаються в бюджеті вперше.

1.12. Плановий обсяг надання кредитів з державного бюджету передбачено у сумі 12 млрд. 436,9 млн. грн., у тому числі із загального фонду – 784,7 млн. грн. та із спеціального фонду – 11 млрд. 652,2 млн. гривень. Повернення кредитів до державного бюджету передбачено встановити у сумі 12 млрд. 336,4 млн. грн., у тому числі до загального фонду – 3 млрд. 976,6 млн. грн. і спеціального фонду – 8 млрд. 359,8 млн. гривень.

Порівняно з поточним роком, обсяг надання кредитів передбачено збільшити на 5 млрд. 336,7 млн. грн., або 75,2 відс., а обсяг повернення кредитів – на 2 млрд. 137,1 млн. грн., або 21 відсоток.

При щорічному збільшенні обсягу надання кредитів з державного бюджету поширюється негативна практика неповернення до державного бюджету раніше наданих кредитів. Плановані показники з повернення кредитів до державного бюджету жодного року не виконувалися, що призводило до виникнення та зростання простроченої заборгованості перед державним бюджетом.

Проте у звіті про виконання державного бюджету, відповідно до встановлених Державним казначейством правил формування звітності про виконання державного бюджету, відображення простроченої заборгованості за неповерненими кредитами, як і загалом заборгованості за бюджетними програмами з повернення кредитів, не передбачено. Чинний порядок відображення операцій з бюджетного кредитування призводить до непрозорості державного кредитування, унеможливорює отримання повної інформації про цю сферу. На державному рівні відсутні дані щодо простроченої заборгованості перед державним бюджетом за неповернутими кредитами. Як наслідок, в умовах недосконалого державного контролю окремі суб'єкти господарської діяльності покращують свій фінансовий стан за рахунок бюджетних коштів.

Так, проведеним Рахунковою палатою у вересні – грудні минулого року аудитом використання коштів державного бюджету, передбачених Міністерству промислової політики на державну підтримку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу, встановлено, що Міністерство не забезпечило

своєчасного повернення до державного бюджету бюджетних позичок, наданих підприємствам машинобудування для здійснення заходів, пов'язаних із збільшенням обсягів виробництва та розвитком ринку техніки для агропромислового комплексу. Законом про державний бюджет щорічно, з 2008 до 2010 року включно, одним із джерел фінансування Державної програми розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу на 2007–2010 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 26.09.2007 № 1181, визначено повернення вищезазначених позичок. Вказані позички, надані Міністерству ще у 2002 році в сумі 15,4 млн. грн., передбачалося повернути у 2003–2006 роках. У визначені терміни до державного бюджету надійшло менше п'ятої частини наданих позичок. Починаючи з 2007 року, заборгованість з позичок не погашалася і становила 13 млн. гривень. Проте Міністерство не вживало дієвих заходів для забезпечення повернення вказаних коштів до державного бюджету, і, відповідно, видатки на виконання державної програми за рахунок зазначеного джерела не здійснювалися.

1.13. Зберігаються значні обмеження соціальних виплат, встановлених чинним законодавством для окремих категорій громадян, що може стати ризиком соціальної стабільності в країні.

Для значної частини населення пільги, компенсації і гарантії, право на які передбачено чинним законодавством, є додатковим джерелом існування. Для окремих категорій громадян пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги є основним джерелом існування і відповідно до статті 46 Конституції України мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом. Держава має здійснювати вказані виплати для забезпечення конституційних прав громадян на соціальний захист (стаття 46) та достатній життєвий рівень (стаття 48). Звуження змісту та обсягу цих прав при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів відповідно до статті 22 Конституції України не допускається.

Зокрема, Законом України від 28.02.91 № 796-ХІІ „Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи” передбачено надання постраждалим громадянам близько ста видів пільг, компенсаційних виплат, доплат і допомог, обсяг яких згідно з чинним законодавством визначається з урахуванням розміру мінімальної заробітної плати або прожиткового мінімуму і понад 50 видів з яких потребують фінансового забезпечення. Видатки на здійснення таких виплат у наступному році передбачені Міністерству праці та соціальної політики за КПКВК 2501200 „Соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи” в сумі 2 млрд. 592,7 млн. грн., що тільки на 28,4 млн. грн., або 1,1 відс., більше, ніж у поточному році, коли діяли обмеження. Крім того, сума коштів, що підлягає виплаті за рішеннями судів, на початок червня поточного року становила 105,9 млн. гривень.

Законом України від 22.10.93 № 3551-ХІІ „Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту” розмір щорічної разової грошової допомоги ветеранам війни до 5 травня визначений виходячи з розміру мінімальної пенсії за віком. Видатки на здійснення таких виплат у наступному році передбачені Міністерству праці та соціальної політики за КПКВК 2501150 „Щорічна разова грошова допомога ветеранам війни та жертвам нацистських переслідувань” у сумі 610 млн. грн., що лише на 60 млн. грн., або 10 відс., більше, ніж у бюджеті поточного року, коли діяли обмеження. Крім того, сума коштів, що підлягає виплаті за рішеннями судів, на початок 2011 року становила 147,1 млн. гривень.

1.14. Незважаючи на значне зменшення на наступний рік видатків державного бюджету на покриття дефіциту коштів Пенсійного фонду, є додаткові резерви для досягнення його збалансування за рахунок припинення практики використання страхових внесків на утримання апарату фонду.

У законопроекті Пенсійному фонду передбачені видатки за двома бюджетними програмами КПКВК 2506020 „Дотація на виплату пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, призначених за різними пенсійними програмами” – в сумі 46 млрд. 063,1 млн. грн., що на 5 млрд. 501,0 млн. грн., або 13,6 відс., більше, ніж у поточному році, та КПКВК 2506050 „Покриття дефіциту коштів Пенсійного фонду України для виплати пенсій” – у сумі 2 млрд. 199,9 млн. грн., або в 8,1 раза менше, ніж у поточному році. При цьому кошти державного бюджету на керівництво та управління системою пенсійного забезпечення не плануються. Через відсутність у поданих до законопроекту матеріалах проекту бюджету Пенсійного фонду на 2012 рік неможливо здійснити порівняльний аналіз і оцінити реальність запланованого дефіциту коштів Фонду та обґрунтованість планування видатків державного бюджету на його покриття. Також не вбачається можливим проаналізувати можливість зменшення обсягу неповернутих позик, наданих Пенсійному фонду з єдиного казначейського рахунку згідно з пунктами 4 і 5 ст. 43 Бюджетного кодексу для покриття тимчасових касових розривів, що зріс за перше півріччя поточного року на 4 млрд. 640,1 млн. грн., або 18,5 відс., – до 29 млрд. 733,7 млн. гривень.

Відповідно до Закону України від 09.07.2003 № 1058-ІV „Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” адміністративні витрати, пов’язані з виконанням покладених на Пенсійний фонд функцій, проводяться за рахунок коштів фонду, джерелами формування яких визначені частина надходжень від сплати єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування, інвестиційний дохід, кошти державного бюджету та цільових фондів, суми від фінансових та адміністративних стягнень, благодійні внески юридичних та фізичних осіб, добровільні внески, інші надходження згідно із законодавством.

У зв'язку з відсутністю, починаючи з 2005 року, законодавчих обмежень обсягів видатків на адміністративну діяльність Пенсійного фонду вони постійно зростали. В результаті в 2010 році управлінські видатки зросли до 1 млрд. 943,8 млн. грн., а в розрахунку на одного пенсіонера, який отримує пенсію за віком, – до 142 грн., що вдвічі більше, ніж у 2006 році. При цьому на їх проведення використовуються, в умовах дефіциту коштів Пенсійного фонду, страхові внески та інші власні надходження фонду.

Відповідно до пункту 12 Прикінцевих положень Закону України від 09.07.2003 № 1058-IV „Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування” і Положення про Пенсійний фонд, затвердженого Указом Президента України від 06.04.2011 № 384/2011, фонд є центральним органом виконавчої влади. Таким чином, на утримання його апарату мають витратитися не страхові внески, як це відбувається з часу створення фонду, а відповідні кошти, передбачені в державному бюджеті, що дозволить зменшити дефіцит коштів фонду на виплати пенсій, призначених згідно із Законом України „Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування”, допомоги та доплати до пенсій.

Крім того, зважаючи на значні обсяги бюджету Пенсійного фонду і вимогу статті 113 Закону України „Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування”, якою визначено, що у разі виникнення дефіциту коштів Пенсійного фонду для фінансування виплат пенсій у солідарній системі такий дефіцит покривається за рахунок коштів загального фонду державного бюджету, доцільно, щоб затвердження бюджету Пенсійного фонду і річного звіту про його виконання відбувалося у Верховній Раді України одночасно з розглядом проекту державного бюджету та звіту про його виконання.

1.15. Проект державного бюджету на 2012 рік сформовано з дефіцитом. Фінансування державного бюджету на покриття дефіциту, погашення державного боргу та придбання цінних паперів передбачено за рахунок надходження коштів від приватизації державного майна і державних запозичень. При цьому заплановане півтораразове перевищення державних запозичень над погашенням державного боргу призведе до подальшого нарощування обсягів державного боргу і зростання витрат на його обслуговування.

Законопроектом передбачено установити граничний обсяг дефіциту державного бюджету в сумі 24 млрд. 129,5 млн. грн., у тому числі загального фонду – 20 млрд. 244,9 млн. грн., спеціального – 3 млрд. 884,6 млн. грн. (таблиця 4). Співвідношення дефіциту до прогнозного ВВП становитиме 1,6 відс., що менше показника, передбаченого Основними напрямами бюджетної політики, – 2,5 відс. та законом про державний бюджет на 2011 рік – 2,7 відсотка.

Дефіцит і фінансування Державного бюджету України на 2012 рік

млн. грн.

№ з/п	Показники	2011 рік (затверджено)		2012 рік (передбачено законопроектом)		Відхилення			
		всього	у т. ч. загальний фонд	всього	у т. ч. загальний фонд	всього		у т. ч. загальний фонд	
						сума	відс.	сума	відс.
I.	Дефіцит державного бюджету <i>(ряд. 1.1 – ряд. 1.2 – ряд. 1.3 + ряд. 1.4)</i>	35 343	33 344	24 130	20 245	-11 213	-31,7	-13 099	-39,3
1.1	Доходи	299 197	253 214	337 557	291 444	38 360	12,8	38 231	15,1
1.2	Видатки	337 639	291 479	361 586	314 881	23 947	7,1	23 402	8,0
1.3	Надання кредитів	7 100	590	12 437	785	5 337	75,2	195	33,1
1.4	Повернення кредитів	10 199	5 511	12 336	3 977	2 137	21,0	-1 534	-27,8
II.	Співвідношення дефіциту до ВВП, відс.	2,7	2,6	1,6	1,3	-1,1	-	-1,3	-
III.	Джерела фінансування – всього, у тому числі:	98 101	94 837	101 876	91 739	3 775	3,8	-3 098	-3,3
3.1	державні запозичення	88 096	84 837	91 871	81 739	3 775	4,3	-3 098	-3,7
	внутрішні	45 087	45 087	54 339	49 339	9 252	20,5	4 252	9,4
	зовнішні	43 009	39 750	37 532	32 400	-5 477	-12,7	-7 350	-18,5
3.2	надходження від приватизації	10 000	10 000	10 000	10 000	-	-	-	-
3.3	частина залишків коштів, передбачених на покриття дефіциту	5	-	5	-	-	-	-	-
IV.	Фінансування в частині витрат – всього, у тому числі:	62 758	61 493	77 747	71 494	14 989	23,9	10 001	16,3
4.1	погашення державного боргу	62 270	61 493	59 286	58 494	-2 984	-4,8	-2 999	-4,9
	внутрішнього	37 523	37 523	44 237	44 237	6 714	17,9	6 714	17,9
	зовнішнього	24 747	23 970	15 049	14 257	-9 698	-39,2	-9 713	-40,5
4.2	придбання цінних паперів	488	-	13 461	13 000	12 973	в27,6р.б.	13 000	-
4.3	фінансування за рахунок коштів єдиного казначейського рахунку	-	-	5 000	-	5 000	-	-	-

Для фінансування державного бюджету планується отримати державних запозичень загалом у сумі 91 млрд. 871,1 млн. грн., що на 3 млрд. 774,7 млн. грн., або 4,3 відс., більше, ніж затверджено на 2011 рік. Передбачено надання пріоритетів державним внутрішнім запозиченням, від яких заплановано отримати коштів у 1,4 раза більше, ніж від зовнішніх.

Від розміщення облігацій внутрішньої державної позики передбачено отримати 54 млрд. 339,2 млн. грн., що на 9 млрд. 251,7 млн. грн., або 20,5 відс., більше, ніж затверджено на 2011 рік (45 млрд. 87,5 млн. гривень). Зокрема, планується випуск облігацій внутрішньої державної позики з подальшим придбанням у державну власність в обмін на ці облігації акцій додаткової емісії Національної акціонерної компанії „Нафтогаз України” в сумі 12 млрд. грн., державного підприємства Національна енергетична компанія „Укренерго” та публічного акціонерного товариства „Укргідроенерго” в сумі 1 млрд. грн., а також передачею коштів Аграрному фонду в сумі 5 млрд. грн. на умовах кредитування з поверненням їх до кінця 2012 року.

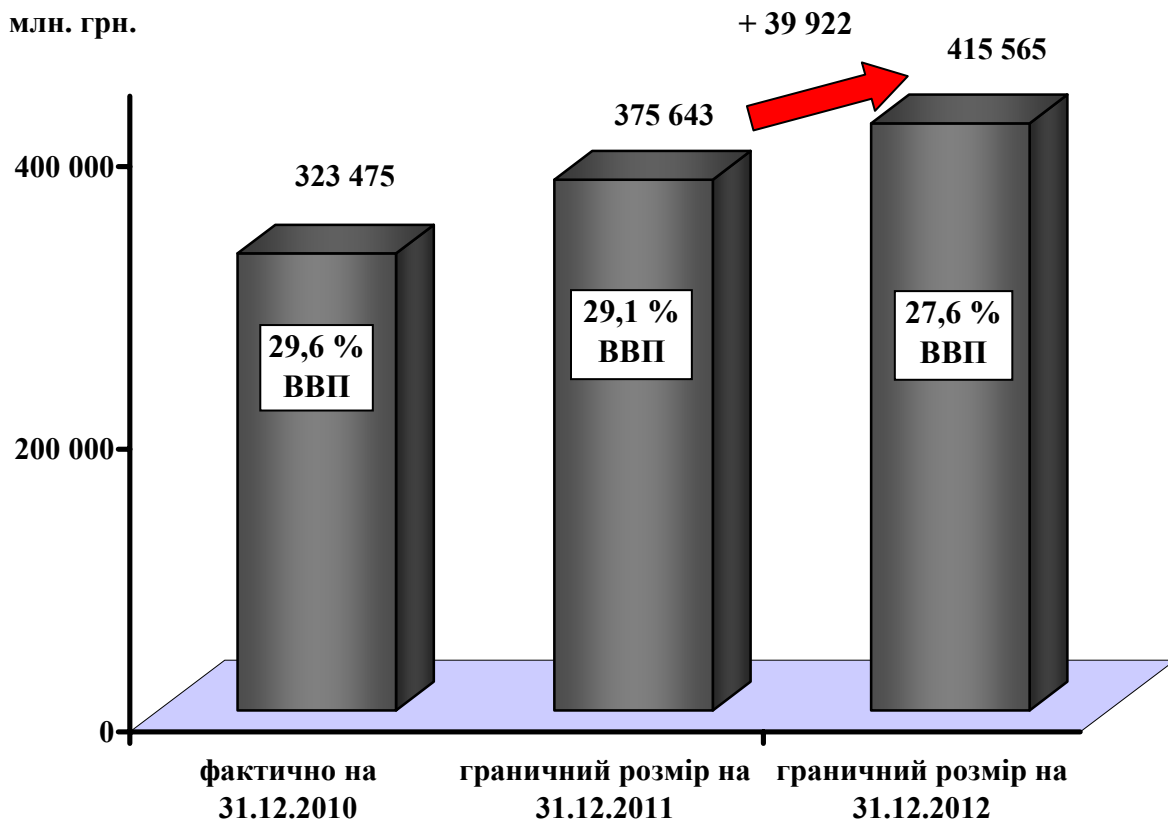
Із зовнішніх джерел для фінансування бюджету передбачено отримати 37 млрд. 531,9 млн. грн., у тому числі на реалізацію інвестиційних програм (проектів), що залучаються до спеціального фонду, – 5 млрд. 131,9 млн. гривень.

Надходження до державного бюджету від внутрішніх і зовнішніх запозичень загалом перевищать витрати на погашення державного внутрішнього та зовнішнього боргу на 32 млрд. 585,1 млн. грн., або в 1,5 раза, що призведе до подальшого зростання державного боргу та витрат на його обслуговування.

У законопроекті про державний бюджет на 2012 рік запропоновано встановити граничний обсяг державного боргу в сумі 415 млрд. 565,1 млн. грн., що на 39 млрд. 921,7 млн. грн., або 10,6 відс., більше, ніж граничний обсяг, затверджений на кінець поточного року. У співвідношенні до прогнозного ВВП державний борг дещо зменшиться і становитиме 27,6 відс., порівняно з передбаченими на кінець поточного року 29,1 відс. та 30 відс., визначеними Основними напрямками бюджетної політики (діаграма 3).

У розрахунку прогнозного обсягу державного боргу на 2012 рік внутрішній державний борг заплановано на кінець року в сумі 179 млрд. 708,8 млн. грн., або 43,2 відс. загального обсягу державного боргу, що не відповідає очікуваному результату, визначеному Середньостроковою стратегією управління державним боргом на 2011–2013 роки, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 02.03.2011 № 170. Зазначеною стратегією на кінець 2012 року передбачено досягти частки державного внутрішнього боргу на рівні не менше як 46 відсотків.

Діаграма 3. Державний борг України

Передбачено також подальше збільшення гарантованого державою боргу внаслідок отримання кредитних ресурсів під гарантію Уряду. Надання державних гарантій заплановано в сумі 15 млрд. грн., або майже 1 відс. ВВП, як і передбачено Основними напрямками бюджетної політики, проте не визначено напрямів надання державних гарантій, тоді як на 2011 рік вони затверджені у законі про державний бюджет. При цьому граничний розмір гарантованого державою боргу в законопроекті та матеріалах, що до нього додаються, не наведено, що унеможливіє визначення основного показника боргової безпеки, встановленого частиною другою статті 18 Бюджетного кодексу.

Планові витрати на погашення та обслуговування державного боргу, незважаючи на незначне скорочення, залишаться вагомими і становлять п'яту частину надходжень державного бюджету, або 5,9 відс. ВВП.

У законопроекті передбачено зменшення витрат на погашення та обслуговування державного боргу загалом на 1,1 відс., до 89 млрд. 290,2 млн. грн., порівняно з 90 млрд. 271,8 млн. грн., які заплановані на 2011 рік. При цьому передбачено збільшення видатків на обслуговування державного боргу на 7 млрд. 2,5 млн. грн., або 30,4 відс., до 30 млрд. 4,1 млн. гривень. Витрати на погашення державного боргу передбачено скоротити загалом на 7 млрд. 984,1 млн. грн., або 11,9 відс., до 59 млрд. 286,1 млн. грн., за рахунок

зменшення витрат за зовнішнім боргом на 9 млрд. 698,8 млн. грн., або 39,2 відс., до 15 млрд. 48,6 млн. грн., при збільшенні витрат за внутрішнім боргом на 1 млрд. 714,7 млн. грн., або 4 відс., до 44 млрд. 237,5 млн. гривень.

У законопроекті запропоновано продовжити практику включення до спеціального фонду державного бюджету видатків на впровадження проектів розвитку і рекредитування в частині інвестиційних програм (проектів) міжнародних фінансових організацій, щодо яких кредитні угоди не підписані.

Із 23 проектів, включених до проекту державного бюджету на загальну суму 5 млрд. 131,9 млн. грн., 9 угод по 6 проектах на суму 303,1 млн. грн., або 5,9 відс. запланованої на 2012 рік суми, не підписані. Крім того, 5 проектів на суму 754 млн. грн. мають інституційне спрямування і є, по суті, додатковим фінансуванням центральних органів виконавчої влади. Як свідчать результати проведених Рахунковою палатою за останні роки аудитів, такі проекти за своєю результативністю найменш ефективні. Фактично їх реалізація зводиться до додаткового фінансування поточної діяльності органів виконавчої влади.

1.16. Відповідно до пункту 1 статті 14 Бюджетного кодексу затвердження державного бюджету з дефіцитом дозволяється у разі наявності обґрунтованих джерел фінансування бюджету. Проте за результатами аналізу джерел фінансування, передбачених додатком № 2 „Фінансування Державного бюджету України на 2012 рік”, виявлено суттєві ризики забезпечення фінансування державного бюджету.

Проектом закону про державний бюджет на наступний рік надходження від приватизації державного майна та інших надходжень, безпосередньо пов'язаних з процесом приватизації та кредитування підприємств, визначено в обсязі 10 млрд. грн., що відповідає сумі, затвердженій на поточний рік. Крім того, передбачено спрямувати понадпланові надходження від приватизації державного майна в сумі не менше 2 млрд. грн. до Державного фонду регіонального розвитку. При цьому у матеріалах, які додані до законопроекту, не наведено пояснень і обґрунтувань визначених сум.

Водночас проведений аналіз свідчить про постійне завищення прогнозних обсягів надходжень до бюджету коштів від приватизації державного майна у попередні роки. Так, у 2008 році зазначених надходжень надійшло 482,3 млн. грн., або 79,4 відс. річного плану, у 2009 році – 807,8 млн. грн., або лише 10,2 відс. річного обсягу, у 2010 – 1 млрд. 93,4 млн. грн., або тільки 17,2 відс. затвердженого законом про державний бюджет обсягу. У поточному році лише внаслідок продажу акцій ВАТ „Укртелеком” Фонд державного майна вперше з 2005 року не тільки виконав, а і перевиконав річний план надходження коштів від приватизації державного майна.

Враховуючи зазначене, забезпечення вказаних надходжень до державного бюджету залежатиме від організації проведення приватизації, попиту та фінансової спроможності покупців.

Також є ризики неотримання коштів за зовнішніми запозиченнями. Зокрема, планом державних запозичень передбачено отримання коштів у сумі 350 млн. дол. США, або 2 млрд. 835 млн. грн., від Міжнародного банку реконструкції та розвитку за Проектом „Друга програмна позика на реабілітацію фінансового сектору”, який ще не схвалено Радою директорів Світового банку. Реалізація вказаного Проекту залежить від виконання Україною зобов'язань з проведення реформ, передбачених Програмою (Матрицею) стратегічних та інституційних реформ.

1.17. У проекті закону про державний бюджет на 2012 рік не передбачено суттєвих змін бюджетної політики в частині міжбюджетних відносин та формування місцевих бюджетів. Міжбюджетні трансферти із державного бюджету залишатимуться основним джерелом формування доходів місцевих бюджетів.

У поданому Урядом законопроекті за рахунок міжбюджетних трансфертів із державного бюджету і доходів місцевих бюджетів, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів та спрямовуються на виконання делегованих державних повноважень, передбачено сформуванню 86,3 відс. (171 млрд. 51,8 млн. грн.) доходів місцевих бюджетів, що на 2,6 відс. пункту більше, ніж затверджено на 2011 рік.

Прогнозний обсяг доходів, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів, розраховано у загальній сумі 67 млрд. 279,2 млн. грн., що на 11 млрд. 733,9 млн. грн., або 21,1 відс., більше, ніж обсяг, затверджений на поточний рік. Водночас прогнозний обсяг видатків визначено у сумі 116 млрд. 73,8 млн. грн., що більше на 19 млрд. 405,7 млн. грн., або 20,1 відсотка. Таке зростання видатків зумовлено прогнозними підвищеннями розміру мінімальної заробітної плати, цін на природний газ і тарифів на електроенергію та житлово-комунальні послуги.

З метою збалансування місцевих бюджетів обсяг дотації вирівнювання з державного бюджету визначено для 641 місцевого бюджету із 692, які мають прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом, або 92,6 відс., у загальній сумі 52 млрд. 318,2 млн. грн., що на 8 млрд. 688,3 млн. грн., або 19,9 відс., більше затвердженого показника на поточний рік. Водночас 51 місцевий бюджет збалансовано шляхом передачі коштів до державного бюджету, загальний обсяг яких визначено в сумі 3 млрд. 523,6 млн. грн., що на 1 млрд. 16,5 млн. грн., або 40,5 відс., більше плану на поточний рік.

Загалом у законопроекті передбачено надати із державного бюджету місцевим бюджетам 28 субвенцій і 6 дотацій на суму 103 млрд. 772,6 млн. грн., що на 9 млрд. 550,7 млн. грн., або 10,1 відс., більше, ніж обсяги, затверджені на поточний рік. Питома вага запланованої суми міжбюджетних трансфертів у прогнозованому обсязі видатків державного бюджету становить 28,7 відс., що на 0,8 відс. пункту більше відповідного показника, затвердженого на поточний рік, а у прогнозованому обсязі доходів місцевих бюджетів – 52,4 відс., що на 0,1 відс. пункту менше відповідного показника поточного року.

Як і в минулі роки, найбільшими за обсягами передбачено субвенції соціального спрямування, що становлять 81,1 відс. загального обсягу запланованих у законопроекті субвенцій. У наступному році на забезпечення державних гарантій з надання пільг, субсидій та допомоги окремим категоріям громадян заплановано спрямувати п'ять субвенцій на загальну суму 40 млрд. 708,1 млн. грн., що на 5 млрд. грн., або 13,9 відс., більше, ніж обсяги, затверджені на поточний рік. Зокрема, на 3 млрд. 843,7 млн. грн., або 14,6 відс., до 30 млрд. 211,8 млн. грн., збільшено обсяг субвенції на виплату допомоги сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, інвалідам з дитинства, дітям-інвалідам та тимчасової державної допомоги дітям, що зумовлено підвищенням розмірів прожиткового мінімуму для визначення такої допомоги.

На виконання заходів щодо соціально-економічного розвитку регіонів у 2012 році передбачено спрямувати шістнадцять субвенцій на суму 7 млрд. 160,2 млн. грн., або 14,3 відс. загального обсягу субвенцій, з яких 2 млрд. 802,1 млн. грн., або майже 40 відс., – місцевим бюджетам трьох регіонів: Автономної Республіки Крим, Донецької та Дніпропетровської областей. У той же час місцевим бюджетам Херсонської області передбачено надати 52,4 млн. грн., або лише 0,7 відс. загального обсягу таких субвенцій, Хмельницької області – 71,5 млн. грн., або 1 відс., Тернопільської області – 75,4 млн. грн., або 1,1 відсотка.

У законопроекті передбачено надати із державного бюджету місцевим бюджетам 10 субвенцій на загальну суму 3 млрд. 571,2 млн. грн., що у поточному році не надаються, зокрема, на придбання медикаментів та виробів медичного призначення для реалізації заходів державних цільових програм та комплексних заходів програмного характеру – 1 млрд. 764 млн. грн.; придбання медичного автотранспорту та обладнання для закладів охорони здоров'я – 797,5 млн. грн.; на підтримку реформування системи охорони здоров'я (придбання медичного автотранспорту та обладнання) у Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій областях та м. Києві – 327 млн. гривень.

1.18. Запровадження нового бюджетного та податкового законодавства та змін до них не призвело до значного збільшення доходів місцевих бюджетів, рівень зростання яких нижчий, ніж доходів державного бюджету.

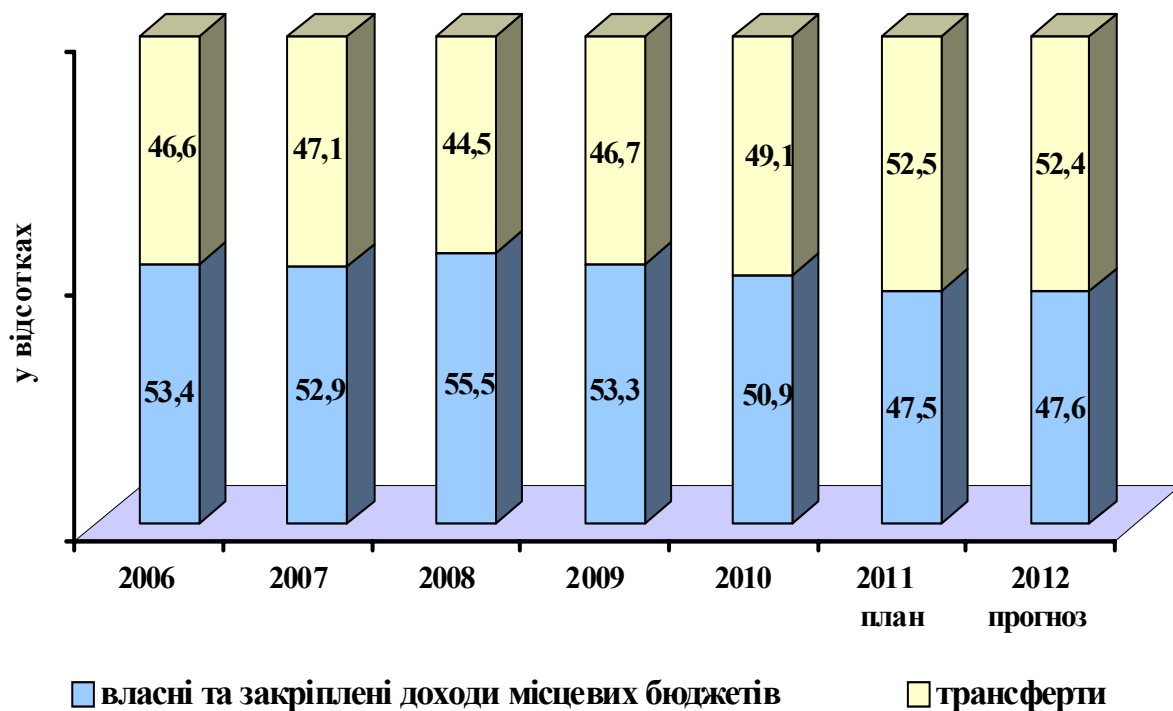
Прогнозний обсяг доходів місцевих бюджетів загалом визначено в сумі 198 млрд. 226,4 млрд. грн., у тому числі загального фонду – 183 млрд. 257,8 млн. грн., що більше показників, затверджених місцевими радами на поточний рік, на 19 млрд. 230 млн. грн., або 10,7 відс., та 23 млрд. 150,2 млн. грн., або 14,5 відс., відповідно.

Власні та закріплені доходи місцевих бюджетів на наступний рік прогноуються в сумі 94 млрд. 453,8 млн. грн., або 6,3 відс. ВВП, що на 9 млрд. 378,8 млн. грн., або 11,0 відс., більше обсягів, затверджених місцевими радами на поточний рік, у тому числі загального фонду –

82 млрд. 43,2 млн. грн., що більше на 10 млрд. 17,4 млн. грн., або 13,9 відс., відповідно.

У законопроекті передбачено, що частка власних та закріплених доходів місцевих бюджетів у загальній сумі доходів місцевих бюджетів наступного року становитиме 47,6 відс., що, порівняно з планом на поточний рік, більше на 0,1 відс. пункту (діаграма 4).

Діаграма 4. Структура доходів місцевих бюджетів у 2006–2012 роках

Основними бюджетоутворюючими доходами традиційно залишилися надходження з податку на доходи фізичних осіб – 67,1 відс. обсягу власних і закріплених доходів, або 63 млрд. 357,9 млн. грн., що більше обсягів надходжень поточного року на 9 млрд. 902,6 млн. грн., або 18,5 відс.; плата за землю – 12,6 відс., або 11 млрд. 855,1 млн. грн. та на 130,6 млн. грн., або 1,1 відс.; власні надходження бюджетних установ – 5,3 відс., або 5 млрд. 6,2 млн. грн., та на 676,5 млн. грн., або 15,6 відсотка.

За прогнозом, видатки місцевих бюджетів та надання кредитів, без урахування трансфертів, мають становити 194 млрд. 702,7 млн. грн., у тому числі загального фонду – 179 млрд. 734,2 млн. грн., що більше, порівняно з показниками, затвердженими місцевими радами на поточний рік, на 12 млрд. 393,5 млн. грн., або 6,8 відс., та на 29 млрд. 273,2 млн. грн., або 19,5 відс., відповідно.

II. ПОСТАТЕЙНІ ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ ДО ПРОЕКТУ ЗАКОНУ УКРАЇНИ „ПРО ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ УКРАЇНИ НА 2012 РІК”

2.1. Стаття 1.

2.1.1. Частина перша.

У проєкті закону доходи державного бюджету на 2012 рік передбачено визначити в сумі 337 млрд. 556,9 млн. грн., у тому числі загального фонду – 291 млрд. 444,2 млн. грн. і спеціального фонду – 46 млрд. 112,7 млн. гривень.

Аналіз та експертиза законопроекту, проведені Рахунковою палатою, засвідчили наявність резервів надходжень окремих платежів державного бюджету на суму 4 млрд. грн., зокрема власних надходжень бюджетних установ – 1 млрд. гривень. Крім того, за рахунок зменшення бюджетного відшкодування податку на додану вартість грошовими коштами можливо збільшити надходження податку на додану вартість на 3 млрд. гривень. Також пропонується здійснити перерозподіл коштів між загальним та спеціальним фондом державного бюджету на суму 524,5 млн. гривень.

2.1.2. Частина друга.

У законопроєкті передбачено затвердити видатки державного бюджету в сумі 361 млрд. 585,9 млн. грн., у тому числі загального фонду – 314 млрд. 881,0 млн. грн., спеціального – 46 млрд. 704,9 млн. гривень. За результатами проведеної експертизи пропонується перерозподілити як необґрунтовано заплановані видатки на загальну суму 4 млрд. 49,8 млн. гривень.

2.1.3. Частина третя.

Обсяги повернення кредитів до державного бюджету в законопроєкті запропоновано встановити в сумі 12 млрд. 336,4 млн. грн., у тому числі до загального фонду – 3 млрд. 976,6 млн. грн., спеціального фонду – 8 млрд. 359,8 млн. гривень. За результатами проведеної експертизи пропонується збільшити загальну суму повернення кредитів до державного бюджету загалом на 128,9 млн. грн. і встановити в обсязі 12 млрд. 465,3 млн. грн., у тому числі до загального фонду – 4 млрд. 105,5 млн. грн., спеціального фонду – 8 млрд. 359,8 млн. гривень.

2.1.4. Частина восьма.

Як і в попередні роки, у законопроєкті передбачено встановити оборотний залишок бюджетних коштів як відносний показник у розмірі до 2 відс. видатків загального фонду державного бюджету, визначених цією статтею, що передбачає лише їх верхню межу.

Визначення розміру оборотного залишку коштів державного бюджету законом про державний бюджет встановлено пунктом 7 частини першої статті 40 Бюджетного кодексу. Відповідно до частини третьої статті 14 Бюджетного кодексу оборотний залишок бюджетних коштів – це частина залишку коштів загального фонду державного бюджету, яка утворюється для

покриття тимчасових касових розривів, встановлюється в розмірі не більше 2 відс. планових видатків загального фонду бюджету і затверджується у законі про державний бюджет.

Різниця між залишком коштів загального фонду державного бюджету та оборотним залишком бюджетних коштів на кінець бюджетного періоду становить вільний залишок бюджетних коштів, який використовується на здійснення витрат бюджету згідно із законом про державний бюджет та/або змінами до нього. Відповідно до статті 15 Бюджетного кодексу вільний залишок бюджетних коштів є одним із джерел фінансування бюджету.

Таким чином, практичне застосування вказаної норми можливо лише при встановленні абсолютної величини оборотного залишку бюджетних коштів. Встановлення оборотного залишку бюджетних коштів як відносного показника нівелює його суть і значення, оскільки призводить до втрати можливості контролю за його використанням і збереженням на кінець року та визначенням фактичного обсягу одного з джерел фінансування бюджету.

Враховуючи зазначене, пропонується передбачити розмір оборотного залишку бюджетних коштів державного бюджету на 2012 рік в абсолютній величині.

2.2. Стаття 2.

Частиною другою статті 2 законопроекту запропоновано встановити, що до доходів загального фонду державного бюджету належать: плата за надання адміністративних послуг; збори за підготовку до державної реєстрації авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір, та кошти від продажу контрольних марок; надходження від видачі дозволів на експортно-імпорتنі операції з наркотичними засобами, психотропними речовинами і прекурсорами; плата за оформлення посвідчення закордонного українця. Зазначені доходи у поточному році є джерелами формування спеціального фонду державного бюджету.

Перелік доходів, що належать до загального фонду державного бюджету, визначено частиною другою статті 29 Бюджетного кодексу. Зазначені у частині другій статті 2 законопроекту доходи у вказаному переліку не наведені.

Враховуючи зазначене, пропонується частину другу статті 2 проекту закону виключити.

2.3. Стаття 3.

Статтею 3 законопроекту запропоновано встановити, що Національний банк України у 2012 році відповідно до Закону України „Про Національний банк України” щокварталу перераховує до Державного бюджету України кошти на загальну суму не менш як 9,6 млрд. гривень.

Проте з 1 січня 2012 року набирають чинності зміни до Закону України „Про Національний банк України”, внесені Законом України від 09.07.2010 № 2478-VI „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності Національного банку України”, згідно з якими переглянуто чинний

порядок щоквартального перерахування Національним банком до державного бюджету коштів від перевищення кошторисних доходів над кошторисними витратами. Так, закон доповнено статтею 51, якою, зокрема, встановлено, що після підтвердження зовнішнім аудитом та затвердження Радою Національного банку річного фінансового звіту Національний банк здійснює розподіл прибутку до розподілу, 50 відс. якого перераховується до Державного бюджету України. При цьому щоквартальне перерахування коштів до державного бюджету законом не передбачено.

Водночас 22 вересня поточного року Верховна Рада України схвалила у першому читанні законопроект від 15.09.2011 № 9158 „Про внесення змін до Бюджетного кодексу України та деяких інших законодавчих актів України”, яким набрання чинності зазначених норм щодо нового порядку перерахування Національним банком коштів до державного бюджету запропоновано відтермінувати до 1 січня 2013 року.

Таким чином, в разі набрання чинності статті 5¹ закону про Національний банк для приведення у відповідність із нею положень законопроекту пропонується з тексту статті 3 останнього виключити слово „щоквартально”.

2.4. Стаття 4.

Частиною другою статті 2 законопроекту запропоновано встановити, що до доходів загального фонду державного бюджету належать: плата за надання адміністративних послуг; збори за підготовку до державної реєстрації авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір, та кошти від продажу контрольних марок; надходження від видачі дозволів на експортно-імпортні операції з наркотичними засобами, психотропними речовинами і прекурсорами; плата за оформлення посвідчення закордонного українця. Проте зазначені доходи мають цільове спрямування і тому відповідно до частини третьої статті 13 Бюджетного кодексу мають зараховуватися, як і у поточному році, до спеціального фонду державного бюджету та використовуватися за напрямками, визначеними законом про державний бюджет.

Враховуючи зазначене, пропонується доповнити статтю 4 такими пунктами:

„34) плата за надання адміністративних послуг;

35) збори за підготовку до державної реєстрації авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір, та кошти від продажу контрольних марок;

36) надходження від видачі дозволів на експортно-імпортні операції з наркотичними засобами, психотропними речовинами і прекурсорами;

37) плата за оформлення посвідчення закордонного українця”.

2.5. Стаття 6.

У зазначеній статті передбачено встановити повноваження щодо надання державних гарантій на суму 15 млрд. грн. для забезпечення повного або

часткового виконання боргових зобов'язань за запозиченнями суб'єктів господарювання – резидентів України державного сектору економіки.

Однак напрямів надання державних гарантій, як це затверджено у законі про державний бюджет на 2011 рік, законопроектом не передбачено. Напрями, за якими надаватимуться державні гарантії, доцільно визначити законодавчо, оскільки при наданні державних гарантій є ризики невиконання або неналежного виконання суб'єктами господарювання зобов'язань, що призведе до збільшення витрат державного бюджету у зв'язку із виконанням державою гарантованих зобов'язань.

З метою мінімізації ризиків за гарантійними зобов'язаннями пропонується статтю 6 доповнити напрямками, за якими передбачено надавати державні гарантії.

2.6. Стаття 10.

Пунктом 3 зазначеної статті встановлено, що у 2012 році до доходів загального фонду місцевих бюджетів належать інші доходи, що підлягають зарахуванню до місцевих бюджетів відповідно до законодавства та є такими, що не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів.

Водночас пунктом 21 частини першої статті 69 Бюджетного кодексу визначено, що до доходів загального фонду місцевих бюджетів, що не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів, належать інші доходи загального фонду місцевих бюджетів, що визначаються законом про Державний бюджет України. Проте законопроектом не конкретизовано переліку інших доходів загального фонду місцевих бюджетів, що не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів.

Враховуючи зазначене, необхідно у пункті 3 статті 10 проекту закону про державний бюджет на наступний рік визначити перелік інших доходів загального фонду місцевих бюджетів.

2.7. Стаття 16.

У вказаній статті передбачено затвердити перелік кредитів (позик), що залучаються державою до спеціального фонду державного бюджету від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних програм (проектів) згідно з додатком № 9 „Перелік кредитів (позик), що залучаються державою до спеціального фонду Державного бюджету України у 2012 році від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних програм (проектів)”. Відповідно до зазначеного додатка та додатка № 2 „Фінансування Державного бюджету України на 2012 рік” передбачено залучити до спеціального фонду державного бюджету 5 млрд. 131,9 млн. гривень.

Проведеними Рахунковою палатою аудитами встановлено, що внаслідок неналежної підготовки та реалізації проектів розвитку, зокрема через неналежне здійснення відповідальними виконавцями заходів з реалізації таких проектів, із

року в рік планові показники за вказаними кредитами (позиками) не виконуються.

Відповідно до пункту 6 частини першої статті 109 Бюджетного кодексу до повноважень Верховної Ради України з контролю за дотриманням бюджетного законодавства належить контроль за використанням кредитів (позик), що залучаються державою від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій.

З метою підвищення ефективності залучення та використання позикових коштів на впровадження інвестиційних програм (проектів) пропонується доповнити статтю таким реченням: „Кабінету Міністрів України щокварталу інформувати Верховну Раду України та Рахункову палату про стан реалізації таких програм (проектів)”.

2.8. Стаття 17.

У зазначеній статті передбачено надати Кабінету Міністрів України здійснити випуск облігацій внутрішньої державної позики в межах встановлених обсягів у сумі 12 млрд. грн. з подальшим придбанням у державну власність в обмін на ці облігації акцій додаткової емісії Національної акціонерної компанії „Нафтогаз України”.

Вказане не відповідає завданню, визначеному Основними напрямками бюджетної політики на 2012 рік, схваленими постановою Верховної Ради України від 13.05.2011 № 3358-VI, щодо збалансування фінансового стану Національної акціонерної компанії „Нафтогаз України” та її дочірніх підприємств і компаній (без залучення бюджетних коштів і державних цінних паперів, надання розстрочень і відстрочень із сплати податкових зобов'язань) і затвердження на цій основі її бездефіцитного фінансового плану в установленій законодавством строк.

Фінансовий план НАК „Нафтогаз України” на 2012 рік Урядом не затверджено, тоді як частиною другою статті 75 Господарського кодексу встановлено термін – до 1 вересня року, що передує плановому.

Крім того, дорученням Президента України від 02.09.2011 „Щодо підготовки проекту програми реформування НАК „Нафтогаз України” передбачено забезпечити до 01.10.2011 підготовку та внесення у встановленому порядку на розгляд Верховної Ради України законопроектів про внесення змін до законодавчих актів стосовно реформування НАК „Нафтогаз України”.

Враховуючи зазначене, пропонується статтю 17 виключити з тексту законопроекту.

2.9. Стаття 19.

У зазначеній статті передбачено надати Кабінету Міністрів України здійснити випуск облігацій внутрішньої державної позики в межах встановлених обсягів у сумі 1 млрд. грн. з подальшим придбанням у державну власність в обмін на ці облігації акцій додаткової емісії державного

підприємства Національна енергетична компанія „Укренерго” та публічного акціонерного товариства „Укргідроенерго”.

Згідно із статтею 6 Закону України „Про цінні папери та фондовий ринок” акція – іменний цінний папір, який посвідчує майнові права його власника (акціонера), що стосуються акціонерного товариства; емітентом акцій є тільки акціонерне товариство.

Враховуючи, що державне підприємство Національна енергетична компанія „Укренерго” є підприємством, а не акціонерним товариством, пропонується у статті 19 законопроекту виключити слова „державного підприємства Національна енергетична компанія „Укренерго”, а також відповідну суму, що передбачена для випуску облігацій внутрішньої державної позики в обмін на акції цього підприємства.

2.10. Стаття 21.

Зазначеною статтею передбачено встановити, що вартість робіт з утилізації боєприпасів, проведених за рахунок власних коштів суб’єктів господарювання – виконавців цих робіт, зараховується до спеціального фонду державного бюджету як власні надходження бюджетних установ Міністерства оборони і спрямовується на утилізацію звичайних видів боєприпасів, не придатних для подальшого використання і зберігання, в порядку, визначеному Міністерством оборони разом з Міністерством фінансів.

Однак відповідно до пункту 7 статті 20 Бюджетного кодексу порядку використання коштів за бюджетними програмами, здійснення заходів за якими потребує нормативно-правового визначення механізму використання бюджетних коштів, за рішенням Кабінету Міністрів України затверджуються Кабінетом Міністрів України або головним розпорядником коштів державного бюджету за погодженням з Міністерством фінансів України.

Водночас Порядок утилізації ракет, боєприпасів і вибухових речовин вже затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 07.06.2006 № 812. Зазначеним Порядком встановлено процедуру виконання робіт з утилізації боєприпасів за рахунок коштів виконавців робіт з подальшою виплатою їм компенсації з державного бюджету. Відповідно до Порядку кошти від реалізації продуктів утилізації перераховуються виконавцями робіт на спеціальний реєстраційний рахунок Міністерства оборони і зараховуються до державного бюджету та використовуються на потреби Збройних Сил.

Таким чином, зазначеною статтею законопроекту запропоновано доповнити напрями використання таких коштів та встановити, що порядок їх використання визначатиметься Міністерством оборони разом з Міністерством фінансів. Зазначене суперечить пункту 7 статті 20 Бюджетного кодексу, якою визначено, що прийняття рішення про затвердження порядку використання коштів державного бюджету є компетенцією Кабінету Міністрів України.

Враховуючи викладене, пропонується слова в тексті статті „Міністерством оборони разом з Міністерством фінансів” замінити словами „Кабінетом Міністрів України”.

2.11. Стаття 22.

Відповідно до вказаної статті надходження від приватизації державного майна понад обсяги, визначені додатком № 2 законопроекту, у сумі не менше 2 000 000 тис. грн. спрямовуються в Державний фонд регіонального розвитку у порядку, визначеному законом.

Проте до цього часу відповідного закону, що визначав би порядок формування та використання коштів Державного фонду регіонального розвитку, не прийнято. Крім того, запропоновані даною статтею положення не відповідають визначеному в статті 7 Бюджетного кодексу принципу обґрунтованості, на якому ґрунтується бюджетна система України. Принцип обґрунтованості передбачає, що бюджет формується на реалістичних розрахунках надходжень і видатків бюджету, що здійснюються відповідно до затверджених методик та правил.

Враховуючи викладене, пропонується статтю 22 виключити з тексту законопроекту.

III. ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ ДО ДОДАТКІВ ПРОЕКТУ ЗАКОНУ УКРАЇНИ „ПРО ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ УКРАЇНИ НА 2012 РІК”

3.1. ДОДАТОК № 1 „ДОХОДИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ НА 2012 РІК”

3.1.1. Код бюджетної класифікації 14010000 – „Податок на додану вартість”.

Надходження податку на додану вартість законопроектом визначені в сумі 146 млрд. 643 млн. грн., з яких податок на додану вартість з вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) становить 91 млрд. 464 млн. грн., з ввезених на територію України товарів – 102 млрд. 697 млн. гривень.

Як зазначено у супроводжуючих матеріалах до законопроекту (том 1, стор. 211), прогнозні надходження податку розраховані на підставі Методики прогнозування податку на додану вартість, розробленої Міністерством фінансів спільно з Державною податковою адміністрацією, Міністерством економіки та Державною митною службою. Однак розрахунок прогнозних надходжень податку в супроводжуючих матеріалах до законопроекту не наведено.

Обсяги бюджетного відшкодування податку на додану вартість грошовими коштами законопроектом визначено в сумі 48 млрд. 400 млн. гривень. Як зазначено у супроводжуючих матеріалах до законопроекту (том 1, стор. 213), розрахунок обсягу бюджетного відшкодування податку на додану вартість на 2012 рік здійснено з урахуванням зовнішньоекономічної кон’юнктури,

прогнозного обсягу експорту товарів та послуг, своєчасного відшкодування платникам податку на додану вартість, а також деяких чинників зменшення суми відшкодування, без наведення їх цифрових показників.

Однак проведений аналіз макроекономічних показників і окремих чинників, врахованих у вказаному розрахунку, свідчить, що визначений законопроектом обсяг бюджетного відшкодування податку на додану вартість в сумі, що на 8 млрд. 993 млн. грн., або 22,8 відс., перевищує затверджену на поточний рік, є завищеним. Так, прогнозний індекс експорту товарів та послуг визначено на рівні 109,2 відс., норма щодо звільнення від оподаткування податком на додану вартість операцій з постачання зерна, що має сприяти зменшенню сум податку, задекларованих до відшкодування, та набула чинності з 1 липня поточного року, у наступному буде діяти протягом усього року. Крім того, наступного року повернення платникам сум податку, не відшкодованих у попередні роки, якщо і буде, то у значно меншому, ніж у минулому та поточному роках, обсязі, оскільки впродовж січня-серпня поточного року залишок невідшкодованого платникам податку на додану вартість скоротився на 2,3 млрд. грн., або 18,7 відс., а сума податку, не повернутого платникам у визначений законодавством термін, – на 1,6 млрд. грн., або майже у 2,8 раза.

Враховуючи викладене, пропонується обсяг бюджетного відшкодування податку на додану вартість на 2012 рік зменшити щонайменше на 3 млрд. грн. і встановити в сумі 45 400 000 тис. грн., а надходження податку на додану вартість – в сумі 149 643 000 тис. гривень.

3.1.2. Коди бюджетної класифікації 24020000 – „Плата за адміністративні послуги”, 24060200 – „Збори за послуги, пов’язані з охороною прав на інтелектуальну власність”, 24060400 – „Надходження від видачі дозволів на експортно-імпортні операції з наркотичними засобами, психотропними речовинами і прекурсорами”, 24061700 – „Плата за оформлення посвідчення закордонного українця”.

Частиною другою статті 2 законопроекту запропоновано встановити, що до доходів загального фонду державного бюджету належать: плата за надання адміністративних послуг; збори за підготовку до державної реєстрації авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір, та кошти від продажу контрольних марок; надходження від видачі дозволів на експортно-імпортні операції з наркотичними засобами, психотропними речовинами і прекурсорами; плата за оформлення посвідчення закордонного українця. Надходження вказаних доходів у проекті закону визначено в сумі 524,5 млн. гривень.

Перелік доходів, що належать до загального фонду державного бюджету, визначено частиною другою статті 29 Бюджетного кодексу. Зазначені у частині другій статті 2 законопроекту доходи у вказаному переліку не наведені. Проте вказані доходи мають цільове спрямування, а тому відповідно до частини третьої статті 13 Бюджетного кодексу мають зараховуватися, як і у поточному році, до спеціального фонду державного бюджету.

Враховуючи зазначене, пропонується плату за адміністративні послуги в сумі 513 651,6 тис. грн., збори за послуги, пов'язані з охороною прав на інтелектуальну власність, в сумі 5 500 тис. грн., надходження від видачі дозволів на експортно-імпорتنі операції з наркотичними засобами, психотропними речовинами і прекурсорами в сумі 5 275 тис. грн. та плату за оформлення посвідчення закордонного українця в сумі 60 тис. грн. в повному обсязі зарахувати до спеціального фонду державного бюджету.

3.1.3. Код бюджетної класифікації 25000000 – „Власні надходження бюджетних установ”.

Власні надходження бюджетних установ у законопроекті визначені в сумі 17 млрд. 153 млн. грн., у тому числі плата за послуги, що надаються бюджетними установами, – 17 млрд. 121,7 млн. грн., інші джерела власних надходжень бюджетних установ – 31,3 млн. гривень.

У законопроекті передбачено зменшення, порівняно із затвердженими на поточний рік обсягами, власних надходжень бюджетних установ на 192,1 млн. грн., або 1,1 відс., зокрема власних надходжень бюджетних установ з інших джерел – на 20,3 млн. грн. або 39,3 відсотка. При цьому супроводжуючі матеріали до законопроекту не містять пояснень і обґрунтувань визначеної суми.

Проте аналіз вказаних надходжень, проведений за попередні роки, свідчить про постійне зниження прогнозних обсягів власних надходжень бюджетних установ з інших джерел. Так, у 2008 році зазначені надходження перевищили затверджений на рік показник на 884,9 млн. грн., або у 2,9 раза, у 2009 році – на 5 млрд. 676,1 млн. грн., або у 111 разів, у 2010 році – на 5 млрд. 58,9 млн. грн., або у 119 разів. Станом на 1 вересня поточного року вказані надходження становили 4 млрд. 134,4 млн. грн. і вже перевищили затверджені річні обсяги на 4 млрд. 82,8 млн. грн., або у 80 разів. Враховуючи зазначене, є можливість збільшити їх обсяг у законопроекті щонайменше на 1 млрд. гривень.

Враховуючи викладене, пропонується встановити інші джерела власних надходжень бюджетних установ у сумі 1 031 334,1 тис. грн., а власні надходження бюджетних установ загалом у сумі 18 153 021,4 тис. гривень.

3.2. ДОДАТОК № 2 „ФІНАНСУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ НА 2012 РІК”

Одним із джерел фінансування бюджету відповідно до пункту 4 частини першої статті 15 Бюджетного кодексу є вільний залишок бюджетних коштів, який згідно з частиною четвертою статті 14 Бюджетного кодексу визначається як різниця між залишком коштів загального фонду бюджету та оборотним залишком бюджетних коштів на кінець бюджетного періоду і використовується на здійснення витрат бюджету відповідно до закону про державний бюджет та/або змін до нього.

Оборотний залишок бюджетних коштів законом про державний бюджет на 2011 рік установлений як відносний показник у розмірі до двох відсотків видатків загального фонду державного бюджету, відтак він не перевищує 5,8 млрд. гривень. Відповідно до звіту Державного казначейства про виконання державного бюджету за січень – серпень поточного року залишок коштів загального фонду державного бюджету станом на 01.09.2011 становив майже 36 млрд. грн., що значно перевищує розрахунковий розмір оборотного залишку бюджетних коштів. Таким чином, є можливість визначення вільного залишку бюджетних коштів як реального джерела фінансування державного бюджету та чинника зменшення обсягів державних запозичень і державного боргу.

Враховуючи зазначене, пропонується визначити обсяг вільного залишку бюджетних коштів і передбачити його в додатку № 2 „Фінансування Державного бюджету України на 2012 рік”, зменшивши, відповідно, обсяги державних запозичень.

3.3. ДОДАТОК № 3 „РОЗПОДІЛ ВИДАТКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ НА 2012 РІК”

3.3.1. Міністерству соціальної політики для здійснення соціальних виплат окремим категоріям громадян у загальному фонді державного бюджету передбачені видатки за КПКВК 2501150 „Щорічна разова грошова допомога ветеранам війни та жертвам нацистських переслідувань” у сумі 610 003,9 тис. грн. та за КПКВК 2501200 „Соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи” в сумі 2 592 701,1 тис. гривень.

Проведеним Рахунковою палатою у березні – травні 2011 року аудитом ефективності використання коштів державного бюджету в 2009–2010 роках на соціальний захист ветеранів війни встановлено, що наявність значної різниці між законодавчо визначеним розміром щорічної разової грошової допомоги ветеранам війни та отриманою сумою відповідно до розмірів, установлених Кабінетом Міністрів України, спричинила численні звернення ветеранів до судів різних інстанцій з позовами про стягнення різниці з управлінь соціального захисту. Сума коштів, що підлягає виплаті за рішеннями судів, на початок 2011 року становила 147,1 млн. гривень.

Аудитом ефективності використання коштів державного бюджету в 2009–2010 роках, призначених на компенсації за шкоду, заподіяну здоров'ю, та допомогу на оздоровлення, у разі звільнення з роботи громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, проведені Рахунковою палатою у червні – серпні 2011 року, встановлено, що значна різниця між розмірами компенсацій і виплат, визначеними Законом України від 28.02.91 № 796-ХІІ „Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи” і установленими Кабінетом Міністрів України, спонукає звертатися до судів різних інстанцій громадян, на яких поширюється

дія вказаного закону. Сума коштів, що підлягають виплаті за рішеннями судів, на початок червня поточного року становила 105,9 млн. гривень.

Крім того, у 2009 році з рахунків регіональних управлінь праці на виконання судових рішень примусово стягнуто 1,8 млн. грн., 2010 році – 6,4 млн. грн., або в 3,6 раза більше, на початок червня 2011 року – 2,8 млн. гривень. Постійне зростання обсягів примусово стягнутих коштів з рахунків регіональних управлінь праці та соціального захисту населення суттєво ускладнювало їх діяльність. Зокрема, блокування майже на два з половиною місяці органами Державної казначейської служби рахунків Управління соціального захисту населення Деснянської районної державної адміністрації в місті Києві паралізувало його діяльність та спричинило утворення заборгованості з поточних виплат. Для участі в судових засіданнях і на підготовку відповідних матеріалів від виконання своїх службових обов'язків відволікалися працівники управлінь соціального захисту.

На наступний рік кошти для виконання судових рішень на користь громадян про стягнення коштів з державних органів не заплановано. Таким чином, виконання таких рішень і надалі відбуватиметься за рахунок бюджетних призначень відповідних управлінь соціального захисту, що ускладнюватиме їх поточну роботу. Значна кількість судових рішень на користь громадян з відшкодування окремих соціальних виплат створить у наступному році суттєві ризики своєчасного здійснення управліннями соціального захисту поточних нарахувань і ускладнить їх діяльність.

Враховуючи зазначене, пропонується запровадити порядок, згідно з яким виконання судових рішень на користь громадян з відшкодування окремих соціальних виплат здійснюватиметься за рахунок окремої бюджетної програми з обсягом видатків, достатнім для виконання всіх судових рішень і своєчасного проведення поточних виплат.

3.3.2. Міністерству фінансів передбачено у загальному фонді державного бюджету видатки за бюджетною програмою КПКВК 3501170 „Обслуговування державного боргу” в сумі 30 млрд. 4,1 млн. гривень.

Основними напрямками бюджетної політики на 2012 рік, схваленими постановою Верховної Ради України від 13.05.2011 № 3358-VI, одним із основних завдань бюджетної політики передбачено оптимізацію кількості бюджетних програм і недопущення планування у проекті державного бюджету на 2012 рік бюджетних програм, назви яких не визначають конкретного цільового спрямування коштів.

Однак внаслідок проведеної Міністерством фінансів оптимізації кількості бюджетних програм передбачено об'єднати в одну дві важливі програми, що визначали не лише конкретне цільове спрямування коштів, а і валюту здійснення видатків. Так, бюджетні програми, що до цього часу затверджувалися законом про державний бюджет і видатки за якими здійснювалися в національній та іноземній валюті, – КПКВК 3501170 „Обслуговування внутрішнього державного боргу” та КПКВК 3501180

„Обслуговування зовнішнього державного боргу” – запропоновано об’єднати в одну бюджетну програму КПКВК 3501170 „Обслуговування державного боргу”.

У пояснювальній записці до законопроекту зазначено, що на обслуговування внутрішнього державного боргу планується витратити 18 млрд. 617 млн. грн., а зовнішнього – 11 млрд. 387,1 млн. гривень.

Враховуючи, що кожна із зазначених програм передбачає значний обсяг видатків, а за зовнішнім боргом є ще й валютний ризик, пропонується кошти у сумі 30 004 142,4 тис. грн., передбачені Міністерству фінансів за бюджетною програмою КПКВК 3501170 „Обслуговування державного боргу”, визначити за двома бюджетними програмами: КПКВК 3501170 „Обслуговування внутрішнього державного боргу” та КПКВК 3501180 „Обслуговування зовнішнього державного боргу”.

3.3.3. Міністерству фінансів України передбачено в загальному фонді державного бюджету видатки за новою бюджетною програмою КПКВК 3506070 „Впровадження системи захисту транзитних переміщень” у сумі 49 774,7 тис. гривень.

У наданих до проекту закону про державний бюджет матеріалах відсутні розрахунки та обґрунтування використання коштів на впровадження системи захисту транзитних переміщень. Крім цього, виконання зазначених заходів не передбачено чинними законодавчими та нормативно-правовими актами. Таким чином, відсутні підстави для виконання зазначеної програми.

Враховуючи викладене, пропонується зменшити видатки Державної митної служби за КПКВК 3506070 на суму 49 774,7 тис. грн. як необґрунтовані та спрямувати їх на надання першочергових соціальних гарантій населенню.

3.3.4. Міністерству фінансів передбачено у загальному фонді державного бюджету видатки за бюджетною програмою КПКВК 3511090 “Державні капітальні видатки, що розподіляються Кабінетом Міністрів України” в сумі 2 000 000 тис. гривень.

Основними напрямками бюджетної політики на 2012 рік визначено, що одним із основних пріоритетів бюджетної політики на наступний рік є підвищення ефективності здійснення капітальних видатків та удосконалення механізму їх розподілу і контролю за використанням. Проте, як показують проведені Рахунковою палатою контрольні-аналітичні заходи щодо розподілу капітальних видатків у поточному році за бюджетною програмою КПКВК 3511090 „Державні капітальні видатки, що розподіляються Кабінетом Міністрів України”, внаслідок відсутності порядку розподілу та використання державних капітальних видатків створено підґрунтя для резервування коштів на проведення окремими головними розпорядниками бюджетних коштів видатків понад обсяги, визначені законом.

Так, у поточному році обсяг державних капітальних видатків законом про державний бюджет на поточний рік встановлено у сумі 2 млрд. 839,6 млн. гривень. Водночас урядовими рішеннями їх обсяг збільшено до 3 млрд. 503,1 млн. грн. за рахунок зменшення видатків за іншими бюджетними програмами. Значну частину коштів, майже чверть, за рішеннями Уряду передбачено спрямувати Міністерству регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства, Міністерству аграрної політики та продовольства і Міністерству оборони. Окремим головним розпорядникам капітальні видатки затверджені у державному бюджеті і додатково розподілені Урядом за рахунок бюджетної програми КПКВК 3511090 „Державні капітальні видатки, що розподіляються Кабінетом Міністрів України”.

Враховуючи викладене, пропонується виключити із законопроекту бюджетну програму за КПКВК 3511090 „Державні капітальні видатки, що розподіляються Кабінетом Міністрів України” і розподілити державні капітальні видатки між головними розпорядниками бюджетних коштів з урахуванням пріоритетних напрямів бюджетної політики.

3.3.5. Міністерству фінансів (загальнодержавні витрати) вперше пропонується затвердити видатки у загальному фонді за КПКВК 3511460 “Державний фонд регіонального розвитку” у сумі 2 000 000 тис. гривень.

У статті 22 законопроекту про державний бюджет на наступний рік зазначено, що джерелом формування державного фонду регіонального розвитку будуть надходження від приватизації державного майна понад обсяги, визначені додатком № 2 “Фінансування Державного бюджету України на 2012 рік”. Проте у пояснювальній записці конкретного роз’яснення чи обґрунтування щодо напрямів та об’єктів використання коштів фонду не наведено.

Створення Державного фонду регіонального розвитку передбачено Програмою економічних реформ на 2010–2014 роки “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава”. Проте до цього часу відсутні нормативно-правові документи, які б визначали мету створення фонду, джерела формування та напрями використання коштів. Крім того, затвердження у державному бюджеті вказаних видатків не відповідатиме принципу обґрунтованості, який згідно зі статтею 7 Бюджетного кодексу є одним із принципів бюджетної системи України і передбачає, що бюджет формується на реалістичних розрахунках надходжень і видатків бюджету, що здійснюються відповідно до затверджених методик та правил.

Враховуючи зазначене, пропонується зменшити видатки Міністерству фінансів (загальнодержавні витрати) за КПКВК 3511460 на суму 2 000 000 тис. грн. як необґрунтовані.

3.3.6. У наступному році зазнає суттєвих змін визначений у додатку № 3 „Розподіл видатків Державного бюджету України на 2012 рік” перелік розпорядників бюджетних коштів. При цьому в окремих випадках

визначення кількості головних розпорядників відбувалося за відсутності обґрунтованих правових підстав.

Відповідно до статті 24 Закону України від 17.03.2011 № 3166-IV „Про центральні органи виконавчої влади” Антимонопольний комітет, Фонд державного майна, Державний комітет телебачення і радіомовлення є центральними органами виконавчої влади зі спеціальним статусом, діяльність яких у Кабінеті Міністрів України представляє Прем’єр-міністр України. У додатку № 3 до законопроекту Державний комітет телебачення і радіомовлення та Антимонопольний комітет залишено головними розпорядниками бюджетних коштів, натомість Фонд державного майна визначено відповідальним виконавцем бюджетних програм у системі Міністерства фінансів.

Відповідно до Указу Президента України від 13.04.2011 № 457/2011 Державна служба з контролю за наркотиками є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. Натомість у додатку № 3 до законопроекту службу визначено розпорядником бюджетних коштів у структурі Міністерства охорони здоров’я, хоча згідно з Положенням про Міністерство, затвердженим Указом Президента України від 13.04.2011 № 467/2011, до його повноважень не віднесено функції з реалізації державної політики з питань обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів та протидії їх незаконному обігу.

Згідно зі статтею 1 Бюджетного кодексу розпорядником бюджетних коштів може бути бюджетна установа в особі її керівника, уповноважена на отримання бюджетних асигнувань, взяття бюджетних зобов’язань та здійснення витрат бюджету. Натомість у додатку № 3 до законопроекту розпорядником коштів у системі Міністерства аграрної політики і продовольства визначено Національну акціонерну компанію „Укراгролізинг”, хоча відповідно до Статуту, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11.04.2011 № 354, компанія є державним публічним акціонерним товариством.

Враховуючи зазначене, доцільно перелік розпорядників бюджетних коштів привести у відповідність із чинними правовими актами, а також забезпечити єдиний підхід до їх визначення.

3.4. ДОДАТОК № 4 “ПОВЕРНЕННЯ КРЕДИТІВ ДО ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ТА РОЗПОДІЛ НАДАННЯ КРЕДИТІВ З ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ В 2012 РОЦІ”

3.4.1. Назва бюджетної програми за КПКВК 3511660 “Повернення бюджетних коштів, наданих на поворотній основі” є узагальненою і не відповідає вимогам статті 2 Бюджетного кодексу, оскільки поняття “бюджетні кошти, надані на поворотній основі” відноситься до всіх наданих кредитів з державного бюджету.

Враховуючи зазначене, пропонується вказати у додатку № 4 до проекту закону про державний бюджет конкретні бюджетні програми з повернення коштів, наданих з державного бюджету, з визначенням їх обсягу.

3.4.2. Відповідно до розпоряджень Кабінету Міністрів України від 11.02.2009 № 156-р та від 05.08.2009 № 961-р Міністерству з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи у 2009 році за бюджетною програмою КПКВК 3201700 „Забезпечення функціонування міжобласних спецкомбінатів та пускового комплексу „Вектор” державної корпорації „Українське державне об’єднання „Радон” з державного бюджету виділено на умовах повернення до кінця року 16,6 млн. гривень. До державного бюджету повернуто лише 7,6 млн. гривень. Проте у законопроекті повернення бюджетних коштів у сумі 9 млн. грн. не передбачено.

Враховуючи викладене, пропонується у додатку № 4 до проекту закону передбачити бюджетну програму „Повернення бюджетних позичок, наданих за рахунок коштів державного бюджету для забезпечення функціонування міжобласних спецкомбінатів та пускового комплексу „Вектор” державної корпорації „Українське державне об’єднання „Радон” – 9 млн. гривень.

3.4.3. Згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22.04.2009 № 447-р підприємствам авіабудування на реалізацію інвестиційних проектів зі Стабілізаційного фонду надано кредити в сумі 260 млн. гривень. Відповідно до графіка, затвердженого вказаним розпорядженням, погашення кредитів передбачено впродовж десяти років, починаючи з 2010 року, у тому числі у 2012 році – 4,9 млн. гривень. Проте, як і в попередні роки, у проекті закону повернення зазначених коштів не враховано.

Враховуючи зазначене, пропонується у додатку № 4 до проекту закону передбачити бюджетну програму „Повернення бюджетних позичок, наданих за рахунок коштів державного бюджету підприємствам авіабудування на реалізацію інвестиційних проектів зі Стабілізаційного фонду” – 4,9 млн. гривень.

3.4.4. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18.07.2007 № 549-р Раді міністрів Автономної Республіки Крим та обласним держадміністраціям виділені кошти в сумі 120 млн. грн. для надання часткової фінансової допомоги сільськогосподарським підприємствам на умовах повернення. У законі про державний бюджет на 2008 рік повернення вказаних коштів затверджено як джерело доходів спеціального фонду для наступного надання кредитів для формування Аграрним фондом державного продовольчого резерву, здійснення державних форвардних закупівель, товарних та фінансових інтервенцій на організованому аграрному ринку. Проте Кабінет Міністрів України розпорядженням від 28.07.2008 № 1025-р встановив, що кошти, не повернуті станом на 28 липня 2008 року, не підлягають поверненню до

державного бюджету. Таким чином, Кабінет Міністрів України відмінив норму, затверджену законом про державний бюджет, без попереднього внесення змін до нього в установленому порядку, чим перевищив свої повноваження, перебравши на себе повноваження Верховної Ради України. Тобто, сільськогосподарськими підприємствами до державного бюджету не повернуто 115 млн. гривень. Вказані кошти не передбачені в законопроекті як джерело формування доходів державного бюджету.

Враховуючи наведене, пропонується у додатку № 4 до проекту закону передбачити бюджетну програму „Повернення бюджетних позичок, наданих за рахунок коштів державного бюджету для надання часткової фінансової допомоги сільськогосподарським підприємствам, які зазнали збитків внаслідок пилових буревіїв, посухи та градобою у 2007 році” – 115 млн. гривень.

3.5. ДОДАТОК № 7 „МІЖБЮДЖЕТНІ ТРАНСФЕРТИ (ДОДАТКОВІ ДОТАЦІЇ ТА СУБВЕНЦІЇ) З ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ МІСЦЕВИМ БЮДЖЕТАМ НА 2012 РІК”

У частині шостій статті 1 законопроекту передбачено затвердити на 2012 рік обсяги міжбюджетних трансфертів згідно з додатками № 6 і № 7.

Міністерству регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства у додатку № 3 до законопроекту передбачено бюджетні призначення за бюджетною програмою КПКВК 2761350 „Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на фінансування заходів соціально-економічної компенсації ризику населення, яке проживає на території зони спостереження” у сумі 152,8 млн. гривень. Відповідно до пункту 30 статті 9 законопроекту джерелом надання вказаної субвенції передбачено надходження до спеціального фонду державного бюджету збору на соціально-економічну компенсацію ризику населення, яке проживає на території зони спостереження.

Водночас у додатку № 7 до законопроекту відсутній розподіл вказаної субвенції між місцевими бюджетами, що суперечить частині третій статті 97 Бюджетного кодексу, якою встановлено, що обсяг дотації вирівнювання, субвенцій, а також коштів, що передаються до державного бюджету з місцевих бюджетів, у державному бюджеті затверджуються окремо для кожного з відповідних місцевих бюджетів, якщо є підстави для надання та отримання відповідних міжбюджетних трансфертів, а також статті 12² Закону України „Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку”, якою встановлено, що кошти від збору на соціально-економічну компенсацію ризику населення, яке проживає на території зони спостереження, спрямовуються у вигляді субвенції із спеціального фонду державного бюджету до спеціальних фондів бюджетів обласних, районних, міських рад монофункціональних міст - супутників ядерних установок і підприємств з видобування та переробки

уранових руд, на території яких поширюються відповідні зони спостереження платників збору.

Також всупереч вимогам частини третьої статті 97 Бюджетного кодексу у додатку № 7 до законопроекту розподіл обсягів субвенцій, передбачених Міністерству соціальної політики за бюджетною програмою КПКВК 2511110 „Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях за принципом „гроші ходять за дитиною” та Міністерству фінансів за КПКВК 3511150 „Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг та житлових субсидій населенню на оплату електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати (утримання будинків і споруд та прибудинкових територій), вивезення побутового сміття та рідких нечистот”, 3511230 „Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг та житлових субсидій населенню на придбання твердого та рідкого пічного побутового палива і скрапленого газу”, 3511250 „Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг з послуг зв'язку та інших передбачених законодавством пільг, в тому числі компенсації втрати частини доходів у зв'язку з відміною податку з власників транспортних засобів та відповідним збільшенням ставок акцизного податку з пального для фізичних осіб (крім пільг на одержання ліків, зубопротезування, оплату електроенергії, природного і скрапленого газу на побутові потреби, твердого та рідкого пічного побутового палива, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати (утримання будинків і споруд та прибудинкових територій), вивезення побутового сміття та рідких нечистот) та компенсацію за пільговий проїзд окремих категорій громадян”, 3511340 „Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату допомоги сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, інвалідам з дитинства, дітям-інвалідам та тимчасової державної допомоги дітям”, наведено лише до обласних бюджетів, хоча відповідно до статті 89 Бюджетного кодексу такі видатки здійснюються з районних бюджетів та бюджетів міст республіканського Автономної Республіки Крим і обласного значення.

Враховуючи зазначене, пропонується доручити Кабінету Міністрів України підготувати розподіл зазначених субвенцій у розрізі відповідних місцевих бюджетів для врахування при затвердженні законопроекту.

ЯРЕМЕНКО О.С.

В. О. ГОЛОВИ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ